

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
2016-YL-081**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM 4-6 YAŞ ÇOCUKLARI
İÇİN YENİDEN DÜZENLENEN OKUL ÖNCESİ
KAYGI ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİK VE
GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI**

**HAZIRLAYAN
Merve GÜLER**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Tarık TOTAN**

AYDIN-2016

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve GÜLER tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Dönem 4-6 Yaş Çocukları İçin Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” başlıklı tez, 23.09.2016 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan :Yrd. Doç. Dr. Zekavet KABASAKAL	DEÜ
Üye : Doç. Dr. Tarık TOTAN	ADÜ
Üye :Yrd. Doç. Dr. Gözde İNAL KIZILTEPE	ADÜ

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans Tezi, Enstitü Yönetim Kurulununsayılı kararıyla tarihinde onaylanmıştır.

Prof. Dr. Recep TEKELİ

Enstitü Müdürü

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../.../2016

Merve GÜLER

ÖZET

OKUL ÖNCESİ DÖNEM 4-6 YAŞ ÇOCUKLARI İÇİN YENİDEN DÜZENLENEN OKUL ÖNCESİ KAYGI ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Merve GÜLER

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Tarık TOTAN
2016, 69 sayfa

Bu araştırmanın amacı Edwards, Rapee, Kennedy ve Spence (2010) tarafından geliştirilen Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formunun 4-6 yaş arasındaki çocuklarda geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Araştırmanın örneklemini İzmir merkez ve ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarında ve ilköğretim okullarının anasınıflarında eğitim görmekte olan, rastgele (tesadüfi) örneklemeyle seçilen 308 çocuk oluşturmuştur. Edwards, Rapee, Kennedy ve Spence (2010) tarafından geliştirilen Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formunun 4-6 yaş arasındaki çocuklarda geçerlik ve güvenilirliğini inceleyen araştırma, var olan durumu ortaya koymaya yönelik betimsel bir çalışmadır. Araştırmaya ilişkin verilerin toplanabilmesi amacıyla; Kişisel bilgi formu, Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme- 30, Sosyal uyum ve beceri ölçeği, Problem Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekler çocukların annelerine uygulanmıştır. Test tekrar test güvenilirlik araştırma yöntemini uygulayabilmek adına 2 hafta sonra Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği aynı örneklem grubundaki çocukların annesine tekrar uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20 ve LISREL 8.80 kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda genel olarak tüm sonuçlar değerlendirdiğinde Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Kaygı, Okul Öncesi Kaygı Ölçeği, Geçerlik, Güvenirlik

ABSTRACT

REVISED PRESCHOOL ANXIETY SCALE VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE PRESCHOOL FOR 4-6 YEAR OLDS

Merve GÜLER

M.sc. Thesis, at Early Childhood Education
Supervisor: Assoc. Prof. Dr.Tarik TOTAN

The purpose of this research is examining the revised preschool anxiety scale developed by Edwards, Rapee, Kennedy ve Spence (2010) of the Turkish form of reliability and validity in children between the ages of 4-6 years. The sample of the research is composed of the center and the districts of Izmir under the Ministry of National Education kindergartens and who are undergoing training in kindergarten at elementary schools, random (by chance) sample was drawn from 308 children. Revised the Preschool Anxiety Scale developed by Edwards, Rapee, Kennedy ve Spence (2010) validity in children between 4-6 years of age and examining the reliability of the Turkish form of research, which is a descriptive case study. In order to gather data for the research, personal information form, the revised preschool anxiety scale social competence and behavior evaluation - 30,social cohesion and skill scale, problem behavior scale was used. The scales were applied to the mothers of their children. The test-retest reliability in order to apply the research methods after 2 weeks Revised Preschool Anxiety Scale was applied again to the mother of the children in the same sample. The obtained data were analyzed using SPSS 20 and LISREL 8 to 80. When evaluate the overall results of the research of all the Revised Preschool Anxiety Scale Turkish version seems to be a valid and reliable instrument.

KEY WORDS: Anxiety, Pre-School Anxiety Scale, Reliability, Validity

ÖNSÖZ

Tez danışmanım Doç. Dr. Tarık TOTAN'a araştırmamın her aşamasında harcadığı zaman ve sonsuz emekler için, gösterdiği anlayış, sabır ve yol göstericiliğini bizden hiçbir zaman esirgemeyip en az kendi çalışması kadar ilgi gösterdiği için sonsuz teşekkür ederim.

Tez savunma jürimde yer alan Sayın Yrd. Doç. Dr. Zekavet KABASAKAL ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Gözde İNAL KIZILTEPE'ye değerli görüş ve önerileri ile çalışmama olan bilimsel katkıları için teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana emek veren eğitime farklı açılardan bakmamı sağlayan bana güzel deneyimler ve değerler kazandıran saygıdeğer hocalarım Yrd. Doç. Dr. Sezai KOÇYİĞİT, Prof. Dr. Cumali ÖKSÜZ, Yrd. Doç. Dr. Ayşe ÖZTÜRK SAMUR, Doç. Dr. Yalçın ÖZDEMİR'e çok teşekkür ediyorum.

Hayatım boyunca her anlamda her zaman yanımda olan desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, en iyi eğitimi almamı sağlayan, hayatta her şeyin en iyisiyle karşılaşmamı sağlamaya çalışan, ellerinden gelenin fazlasını yapan, sevgileriyle ve ilgileriyle yolumu aydınlatan, hayata güvenle bakmamı sağlayan yaşama sebeplerim, canım babam Muzaffer GÜLER ve canım annem Aysu GÜLER' e sonsuz teşekkür ediyorum. Yüksek lisans eğitimim boyunca ve her konuda destekleriyle her zaman yanımda olan abilerime, sevgileriyle hayatımı renklendiren yeğenlerime, moral desteğiyle hep yanımda olan arkadaşım Belgin'e çok teşekkür ediyorum. Bana her zaman inanan ilgisiyle ve sonsuz sevgisiyle, moral desteğiyle her zaman yanımda olan hayattaki yol arkadaşım sevgili Cem BERK'e çok teşekkür ediyorum.

Yaşamımın her ayrıntısında her zaman yanımda olan

Çınar ağacım Babama ve Meleğim Anneme

Merve GÜLER

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xvii
TABLolar DİZİNİ.....	xix
EKLER DİZİNİ.....	xxi
GİRİŞ.....	1
1. ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR	3
1.1. Çalışmanın Konusu	3
1.1.1. Problem Cümlesi.....	7
1.1.1.1. Alt problemler	7
1.2. Çalışmanın Amacı.....	7
1.3. Çalışmanın Önemi.....	8
1.4. Çalışmanın Varsayımları.....	8
1.5. Materyal ve Yöntem.....	9
1.5.1. Araştırma Modeli	9
1.5.2. Evren ve Örneklem	9
1.5.3. Veri Toplama Araçları.....	10
1.5.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	10
1.5.3.2. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği	10
1.5.3.3. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerleme-30	11
1.5.3.4. Sosyal Uyum ve Beceri Örneği(SUBÖ).....	11
1.5.3.5. Problem Davranış Örneği.....	12

1.5.4. Veri Toplama Araçları	12
1.6. Kaynak Özetleri.....	12
1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	20
1.8. Tanımlar	20
2. KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	22
2.1. Kaygı	22
2.2. Kaygının Tarihçesi	24
2.3. Kuramsal açıklamalar	24
2.4. Çocukluk Dönemi Kaygıları.....	26
2.4.1. Genel Kaygılar.....	26
2.4.2. Ayrılma Kaygısı	27
2.4.3. Sosyal Kaygı.....	28
2.4.4. Panik Bozukluğu	30
2.4.5. Fobiler	31
2.4.6. Obsesif Kompulsif Bozuklukları	31
2.4.7. Travma Sonrası Stres Bozukluğu	32
3. ARAŞTIRMA BULGULARI	34
3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	34
3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	37
3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	42
3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	44
3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	45
3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	45
3.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	48
KAYNAKLAR.....	53
EKLER DİZİNİ.....	63

ÖZGEÇMİŞ	69
----------------	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Birinci düzey ilişki modele ait model yol çıktısı	36
Şekil 3.2. Kız öğrenciler için birinci düzey ilişki modele ait model yol çıktısı	39
Şekil 3.3. Erkek çocuklar için birinci düzey ilişki modele ait model yol çıktısı	41

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği' nin yapı geçerliğine ait DFA modellerine ait uyum iyiliği indeksleri	34
Tablo 3.2. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin çapraz geçerliğine ait DFA modellerine ait uyum iyiliği indeksleri.....	38
Tablo 3.3. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin madde analizleri	43
Tablo 3.4. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin alt ve üst %27'lik gruplara göre madde ayırt ediciliği sonuçları	44
Tablo 3.5. Yeniden Düzenlenen Okulöncesi Kaygı Ölçeği'nin Cronbach alfa ve McDonald omega iç tutarlılık değerleri	45
Tablo 3.6. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin test tekrar test tablosu	46
Tablo 3.7. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin benzer ölçek geçerliği.....	47

EKLER DİZİNİ

Ek-1 Araştırma İzni.....	63
Ek-2 Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği Madde Örnekleri.....	64
Ek-3 Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği Madde Örnekleri	65
Ek-4 Problem Davranış Ölçeği Madde Örnekleri	66
Ek-5 Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği Madde Örnekleri	67

GİRİŞ

Okul öncesi eğitim sürecini içine alan 0-6 yaş, insan yaşamında gelişiminin her yönden hızlandığı bir dönemdir (Poyraz ve Dere, 2006). Hiyerarşik sırada olan gelişim alanları birbiriy le dolaylı veya doğrudan etkileşim içindedir. Gelişim bir bütündür, sağlıklı çocuklarda gelişim bütün gelişim alanlarının birbirini etkileyen değişimlerini içermektedir (Artan ve Bayhan, 2007). Çocuğun bir bütün olarak sağlıklı gelişimi için bütün gelişim alanları kadar sosyal duygusal gelişim alanında da ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. Bu ihtiyaçlar karşılanmadığında çocukta duygusal travma oluşmaktadır ve bu travmalar ise kaygının oluşmasına neden olmaktadır (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000). Okul öncesi dönem denilen çocuğun hayatının ilk altı yılında meydana gelen kaygı ve diğer davranış sorunlarının ciddi önem taşıyan bu dönemde çözülememesi durumunda, hem çocuğun sosyal çevresi tarafından kabul edilmemesi hem de çocuğun büyüdüğünde ileriki yaşamında problemlili ve uyum dışı davranışlar devam etmesi olasıdır (Durmuşoğlu ve Arslan, 2012). Bu sebeplerden dolayı yaşamın en önemli kritik dönemlerinden birine denk gelen okulöncesi eğitim vazgeçilmezdir.

Çocukların bazıları açıkça stresli olarak fark edilirken, diğerleri ise kaygılarını bir şekilde saklayabilirler. Diğerleri ise hem öfkeli hem de kaygılı çocuklardır. Endişeli çocuklar genellikle etraflarındaki yetişkinler tarafından fark edilmez ve kaygıları kargaşa oluşturmasından dolayı ciddiye alınmayabilir. Ancak kaygı belirtilerinin fark edilmeyişinden çocuğa daha az zarar vereceği düşünülmemelidir (Chansky, 2004/2009). Kaygı, çocuğun hayatını büyük ölçüde etkilemektedir. Kaygılı çocuklar genellikle yaşlarına göre daha az arkadaş edinirler ve etkileşime girerler. Bu da yalnız hissetmesine ve akran desteğinden mahrum kalmasına neden olur. Kaygı çocukların akademik başarısını da etkiler (Le Gall, 1976/2012). Kaygılı çocuklar kendi yeteneklerine bağlı olarak göstermesi gereken başarılarını kaygıları nedeniyle gösteremezler. İleri ki yaşamlarında da meslek bakımından daha sınırlı seçenekler ve şartlara sahip olabilmektedirler (Rapee, Susan, Spence, Cobham & Wignall, 2000/2014). Görülmektedir ki kaygı çocukların akademik, sosyal, duygusal gelişimlerini ve ileriki hayatlarını büyük ölçüde etkilemektedir.

Küçük çocuklarda kaygıya neden olan olaylar onların ileri ki dönemde yaşadıkları ruhsal bozuklukların temeli olabilir (Salecl, 2004/2014). 0-2 yaş

aralığında çocuğun ihtiyaçlarının yadsınması ve anneye anormal biçimde bağımlı olması ilkel kaygıya neden olur. Aniden ortaya çıkan değişiklikler bebeklik ve çocuklukta kaygıyla sonuçlanır. 3-4 yaşındaki kız ve erkekler de cinsel organlarıyla ilgili cinsiyetlerine özgü korkulardan kaynaklanan kaygılar gözlenebilir. Kardeş doğumu, arkadaş edinme kaygıları, sevilmemeye, istenmemeye, fiziki görünüş, başarılı olamama, anne baba tepkisi gibi daha birçok konuda çocuklar kaygı yaşamaktadırlar (Çifter,1985). Kaygının altında yatan belirli veya belirsiz, genetik, çevresel birçok neden olabilir.

1. ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1.1. Çalışmanın Konusu

Günümüzde çocukların sıklıkla yaşadığı bir duygu olan kaygıyla ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Bunlardan birine göre (Koç, 2014) kaygı, rahatsız eden ve hoşnut olunmayan duygusal durum, riskli durumlara karşı oluşan hislerdir. Gündelik yaşamda bireylerin yaşamını olumsuz yönde etkileyen kaygı, pek çok olumsuz duyguyu da içinde barındırmaktadır (Cüceloğlu, 1998). Kaygı, bireyin tehdit ortamında kendini güçsüz düşünmesi, içsel rahatsızlıklar, korku ya da vesveseden meydana gelen hoşnutsuzluk bir duygulanım durumu ve herhangi bir riskli durumlara karşı gösterilen içsel tepkilerdir (Eroğlu, 2000).

Korku ve kaygı kavramlarının kolayca birbirine karıştırıldığı görülmektedir. Ama bu kavramlar aynı içeriği ifade etmemektedirler. Korkunun belirli bir kaynağı vardır, kaygının ise kaynağı tam olarak belli değildir. Tahmin edilmeyen ve beklenmeyen olaylarda kaygı oluşturabilir (Artan ve Bayhan, 2007). Bu sebeple kaygının nedenin tam olarak bilinmediği veya kaygıyı oluşturan kaynakların korkuya göre daha örtük olduğu söylenebilir.

Bütün ebeveynler çocuklarında kaygının neden meydana geldiğini merak eder. Genel olarak anne ve babalar kaygının kalıtsal ve kendi tepkilerinden kaynaklandığını düşünürler. Ama tek bir etmen değil birçok etmenin etkileşimi nedeniyle ortaya çıkabilmektedir. Bu etmenler genetik, mizaç, ebeveynlik tarzı, travmatik olaylar gibi faktörlerdir (Chansky, 2004/2009).

Anlaşılan o ki kaygı kalıttan etkilenmektedir. Nasıl ki boy saç renkleri ebeveyn çocuğa geçebilir ve farklılık gösterirse duygusallık dereceleri de bu şekilde geçebilir ve çocukta farklılık gösterebilir.

Kaygılı çocuklar normalin üstünde de duygusal bir yapıya sahiptir (Rapee ve diğ. 2000/2014). Çocuklar endişeye gen olarak hassas ve yatkın olabilirler. Ama bu yatkınlıkta tek bir gen etkili olmaz farklı hücrelerin vücudun uyarı sistemini nasıl etkileyeceği önemlidir (Özusta,1993). Bu etki de beyin anatomisi de önemlidir. Beynin savunma sisteminde duyguları kontrol eden sistem ortada kaygılanacak bir şey olmadığında bile, bu etki yüzünden kaç tepkisi verebilir (Chansky, 2004/2009). Genetik faktörler ve biyolojik faktörlerin çocuğu diğer konularda etkilediği gibi kaygı konusunda etkilediği söylenmektedir.

Anne ve baba tutumları çocukların kaygılı olmasını etkilemektedir (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007). Anne babayı model alma yoluyla da çocuklar zaten hassas endişeli doğasını daha da etkileyebilir (Bozkurt, 2004).Çocuğa tepki gösterme yolları da onların kaygılı olmasında rol oynar. Aşırı korumacı tutumlar çocuğun dünyayı tehlikeli görmesini ve bununla başa çıkamayacağını düşünmesine neden olur bu da çocukta kaygı meydana getirir (Rapee ve diğ., 2000/2014). Çocuklarda endişe ile ilişkili anne baba tutumları vardır. Aşırı kontrolcü ebeveynler çocuğun konuşmasında kontrol uygulayarak konuşmada ve özgür hissetmede kaygıya neden olur. Aşırı korumacı tutumlar yani nedensiz çok tedbirli ve koruyucu davranma, kaygılı yorumları modelleme çocuğun bir ortamdaki risk yaşayacağı düşüncesine ve normal durumlarda bile çok korku yaşamasına neden olur. (Yavuzer, 1994). Sakınma davranışını yüreklendirme tutumu zor şeyleri denememeye yönlendirmesi, reddetme tutumları çocuğun davranışlarını genelde onaylamama, çatışma tutumları yani aile içindeki uyumsuzluklar çocukta kaygıyla ilişkilendirilmiştir (Orbay ve Ayvaşık, 2006). Anlaşılan o ki anne baba tutumları çocuğun kaygılı olma durumunu olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Bu tutumlardan belirgin olarak aşırı korumacı tutumlar ve aşırı kontrolcü tutumlar ise çocuğu kaygılı olmaya yönlendirmektedir. Bu da kaygı konusunda anne ve babanın rolünün önemini göstermektedir.

Çocuğun önceki deneyimleri yani travmatik olaylar da çocuğun kaygılı olmasına neden olabilir. Mesela anne babanın boşanması, kazalar gibi etkenler çocuğun daha hassas olmasına neden olabilir ve çocuğun kaygılı olmasını tetikleyebilir (Rapee ve diğ., 2000/2014). Hastalıklar, yakınlarını kaybetme, şiddete maruz kalma gibi olaylar endişeli bir çocukta zaten kendinde olan yüklerle birleşerek tamamen bir endişe bozukluklarına neden olabilir (Chansky, 2004/2009).

Kaygının oluşmasında ebeveynler ve öğretmenleri, çocuğun sosyal çevresi, büyük etkiye sahiptir. Normalin üstünde kaygı çocuğun çevresindeki kaygılı insanların varlığıyla ilgili olabilmektedir. İncitici, reddedici, küçük düşürücü tavırlar davranışlar çocukta kaygı duygusuna ve güvensizlik duygusuna neden olabilmektedir (Demiriz ve Ulutaş, 2003). Ebeveyn ve öğretmenlerin mükemmeliyetçi kişilikte olmaları çocukta kaygı oluşumuna neden olabilmektedir (Güngör, 2009). Aile içi yaşantı da çocuğun kaygı düzeyini etkilemektedir. Boşanmamış fakat sürekli çatışmalı evlilik içinde yetişen çocukların kaygı düzeylerini boşanmış çiftlerin çocukların kaygı düzeylerine göre daha yüksektir

(Yılmaz, 2011). Zihinsel engelli kardeşe sahip çocukların kardeşinin engeli nedeniyle çevresiyle sorun yaşayabilmekte aynı zamanda kaygı düzeyi yükselmektedir (Saban, 2010). Çocuğun yakın çevresi yani ailesindeki kişiler ve öğretmenleri onların yaşamının diğer unsurlarında olduğu gibi kaygı düzeyinde önemli bir değişkendir.

Toplum çocukların sosyal yaşam kurallarına uymasını ve o şekilde davranmasını bekler. Ama çocuklar yaşının gelişimsel özellikleri olarak birçok şeyi merak eder ve araştırmak ister. Bunun sonucu olarak çocuklar bazı toplum kurallarına uymada zorluk çeker ve kurallara uymayabilir. Tepki alınca da çocuklar kaygı yaşamaya başlar (Topaloğlu, 2013). Çocukların kaygı seviyeleri çocuğun sahip olduğu cinsiyet, kardeş sayısı ve anne-babasının eğitim durumu, mesleği gibi unsurlarla farklılaşmaktadır (Demiriz ve Ulutaş, 2003). Çocukların öğrenme güçlüğü yaşaması kaygı düzeyinin yüksek olmasına neden olmaktadır ve bu kaygıları da akademik başarısını olumsuz etkilemektedir (Tuğ, 2011). Çocuğun kendisiyle ve ilgisiyle olan değişkenlerde kaygının ortaya çıkmasını etkilediği gibi kaygı düzeyindedeki önemli farklılıklara neden olmaktadır.

Kaygının nedenleri doğrultusunda çocukta kaygı seviyesinin azaltabilmesi için çocuğun psikolojisini olumsuz yönde etkileyecek durumlar psikolojik olarak hazırlanması gerekir (Topaloğlu, 2013). Hem anneye hem de babaya güvenli bağlanma çocuğun kendisini olumlu değerlendirmesine kaynaklık eder. Bu yolla kaygıyı azaltır. Çocukta kaygıyı azaltması da ileriki yaşamında psikoloji açıdan gelişim sağlar ve sosyal açıdanda uyumlu olması için yadsınmaz şekilde önemlidir (Sümer ve Şendağ, 2009). Kaygının nedenlerinin anlaşılması ve bu doğrultuda önlemlerin alınması kaygının düzeyinin azaltılması için gereklidir.

Her çocuk farklıdır bu yüzden kaygı her çocukta tamamen aynı şekilde kendini göstermez. Ama açıklanabilen büyük benzerlikler vardır. Kaygı çocuktaki belirtileri zihinsel, fiziksel ve davranışsal şekilde olabilir. Zihinsel olarak kendinin ya da sevdiklerinin başına bir şey geleceğini düşünmesi gibi benzer düşüncelerle kaygı duyabilir. Fiziksel olarak ise kaygı kendini çocukta mide ağrısından, terleme kalbin hızlı olması ya da yorgunluktan yakınmalarla gösterebilir. En önemli unsur olan davranışsal olarak ise çocuk yerinde duramama, ağlama, titreme ve konuşmama olarak gösterebilir (Rapee ve diğ., 2000/2014). Her çocuk farklı özelliklere sahip olsada kaygının belirtilerinde genel olarak benzerlikler vardır.

Çocuklarda kaygı durumlara anormal biçimde tepki verme, hemen telaşlanma, teselli edilmeye karşı direnç, hep en iyisini isteme, fazla sorumluluk sahibi olma, hep ağrı hisleri gibi belirtiler gösterebilir (Chansky, 2004/2009). Kaygı çocuğu olumsuz etkileyebilme özelliği gibi orta düzeyde olursa olumlu etkileyebilme özelliği de vardır. Çocuğun bir görevi yerine getirmeye daha erken başlamasına ve daha erken bitirmesini sağlayabilir (Cüceloğlu, 1998). Kaygı çocuğu sadece olumsuz etkilediği düşünülmemelidir. Orta düzeyde kaygı çocuğu pozitif yönde de etkileyebilme özelliğine sahiptir.

Çocuklarda kaygı farklı şekillerde olabilir. Çocuklar ayrılma kaygısı, özgül fobiler, sosyal kaygı, panik bozuklukları, saplantılı zorlanma bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu gibi kaygı bozuklukları yaşanabilir (Austin ve Sciarra, 2012). Okul öncesi dönem kaygı bozukluklarından en yoğun yaşanan kaygılar ayrılma kaygısı ve sosyal kaygı bozukluklarıdır (Chansky, 2004/2009). Ayrılma kaygısı çocuğun kendine bakan bireyden ayrı kalma korkusudur. Bu kişi genellikle annedir ve bu nedenle çocuk okula gitmek istememe, annesiz bir başka yere gitmeme gibi duygular yaşayabilir. Bu durumla karşılaştıklarında ise ruhsal ve fiziksel rahatsızlıklar yaşayabilirler (Miral ve Baykara, 1998).

Ayrılma bozukluğu olan çocuklar okulda, gezerken, yatarken hatta diğer odalardayken de anne ve babasından ayrılmaktan endişelenirler (Beck ve Emery, 2005/2011). Sosyal kaygı okul öncesi dönemde temelleri atılan ve ileriki yıllarda da süregelen durumdur. Sosyal kaygı oluşumu biyolojik, kalıtsal ve çevresel faktörlerden etkilenebilmektedir. Çocuğun akran ilişkilerini önemli derece de etkilemektedir. Sosyal kaygı çocukları akran grubundan uzaklaştırarak yalnızlık duygusu yaşamasına neden olabilmektedir (Gülay, 2008).

Çocukların akranlarıyla ilişkisinde korkulu –kaygılı olmasının saldırganlık, dışlanma, sosyal olmayan davranış ve akranları tarafından şiddete maruz kalmasıyla pozitif bir ilişki vardır. Çocukların korkulu –kaygılı olması başkalarına yardım amaçlı sosyal davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Gülay, 2009). Kaygının çocuğun öğrenmesi ve kişilik gelişimi üzerinde de rolü vardır. Öğrenme güçlüğü olan çocuklarda kaygı belirtileri sık rastlanmaktadır. Aynı zamanda kaygı çocuğun öğrenme ile ilgili sıkıntılarını artırmakta ve bu duruma çare bulmasını da engellemektedir (Yorgancı, 2006). Çocuklarda birçok kaygı türü vardır. Bunların anormal derecede fazla olması kaygı bozuklukları

olarak nitelendirilir, kaygının farklı türlerde oluşu çocuğun hayatını da farklı şekillerde etkilemektedir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formu 4-6 yaş arasındaki çocuklarda geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı mıdır?

1.1.1.1. Araştırmanın alt problemler

1. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Türkçe formu özgün yapısını korumaktadır mıdır?

2. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Türkçe formunun özgün yapısı kız ve erkek öğrencilerde çapraz geçerleme yeterliğine sahip midir?

3. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin madde toplam korelasyonları yeterli katsayılara sahip midir?

4. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'ne ait her bir madde ölçtükleri özelliklerinin önemli birer ayırt edicisi midir?

5. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği güvenilir bir ölçme aracı mıdır?

6. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği test tekrar test güvenilirliğine sahip midir?

7. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği benzer ölçek geçerliğine sahip midir?

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Edwards, Rapee, Kennedy ve Spence (2010) tarafından geliştirilen Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formunun 4-6 yaş arasındaki çocuklarda geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

1.3. Çalışmanın Önemi

İnsan hayatında gelişiminin en hızlı olduğu dönem okul öncesi dönemdir. Bu dönemde tüm gelişim alanlarının temelleri atılır. Bu dönemde çocuk çevresini tanımaya çalışır, çeşitli deneyimleri yaşar ve çocuğun çeşitli nedenlerle kaygı düzeyi de şekillenir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2009). Çocukluk yaşantıları çocuğun gelişimi için görüldüğü gibi çok önemlidir.

Kaygı çocukta fiziksel, duygusal, sosyal, akademik başarı gibi tüm gelişim alanlarında etkisini gösterir (Chansky, 2004/2009). Çocuğun tüm gelişim alanlarında etkisini gösteren kaygı araştırma açısından önemi ortadadır. Kaygı bozuklukları çocuklarda karşılaşılan günümüzün en yaygın psikolojik sorunudur. Kaygının çocuklarda çok yaygın olmasına rağmen çocuk ruh sağlığı merkezlerine daha çok saldırganlık, dikkat bozukluğu, yeme sorunları ve intihar eğilimi olan çocuklar getirilmektedir. Bunun nedeni de anne ve babanın kaygının çocuğun kişiliğinin bir parçası olarak görmesi ve çocuğu ne kadar etkilediğini anlamamalarıdır (Rapee ve diğerleri, 2000/2014). Günümüzün en önemli konularından olan kaygının çocuğun hayatını bu kadar etkilemesi nedeniyle araştırılma konusu olması yadsınamaz bir gerekliliktir.

Günümüzün güncel ve en sık yaşanan sıkıntılardan olan kaygı konusunun çocuklar üzerindeki etkileri konusunda ailelerin ve öğretmenlerin bilinçlenmesi büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarında kaygıyla ilgili literatürde araştırma sınırlı düzeydedir. Araştırma çocuklarda kaygı konusunun önemin anlaşılması noktasında ailelere ve öğretmenlere çocukların eğitimi ve onlarla olan iletişimleri konusunda yol gösterici olabilir. Okul öncesi çocuklarına yönelik, onların kaygılarını ölçen bir ölçeğe Türkçe literatürde rastlanamamıştır. Bu bağlamda bu ölçeğin, konu ile ilgili yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Çalışmanın Varsayımları

1. Annelerin Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğine, çocuklarına ilişkin görüşlerini objektif bir şekilde yansıttıkları varsayılmıştır.

2. Annelerin Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğine verdikleri cevapların objektif olduğu varsayılmıştır.

3. Annelerin Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeğini samimiyetle ve gerçekçi doldurdıkları varsayılmıştır.

4. Annelerin Problem Davranış Ölçeğini içten ve doğru bir şekilde doldurdıkları varsayılmıştır.

5. Örneklemdeki çocuklar evrenle aynı niteliklere sahip olduğu varsayılmıştır.

1.5. Materyal ve Yöntem

Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formunun 4-6 yaş arasındaki çocuklarda geçerlik ve güvenilirliğini incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler verilmiştir.

1.5.1. Araştırma Modeli

Eğitim alanındaki araştırmalarda en yaygın kullanılan yöntem araştırılan olduğu gibi özetlemesi açısından, betimsel yöntem tarama çalışmalarıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Betimsel modellerden Tarama modelleri şuan ve geçmişte var olan durumu olan şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmanın konusunu olduğu gibi tanımlanmaya çalışır ve değiştirmeye çalışılmaz (Karasar, 2005). Yeniden Düzenlenen Okulöncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formunun 4-6 yaş arasındaki çocuklarda güvenilir ve geçerli olup olmadığını araştırmak amacıyla Betimsel Tarama Modeli uygulanmıştır.

1.5.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İzmir ilinde 2014-2015 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Rastgele (tesadüfi) örneklemeye, Türkiye'nin batısında yer alan İzmir ili Kiraz Beydağ ve Tire ilçelerinden 5 farklı okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim gören 4-6 yaş toplam 308 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemdeki 308 çocuğun % 57 si erkek %43 ü kızdır.

Çocukların %25 i 4 yaş %27 i 5 yaş %47 si 6 yaş grubundandır. Örnekleme katılan çocukların annelerine kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Örnekleme katılan ailelerden çocuğun yaşı, cinsiyeti ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne baba yaşı, eğitim düzeyi, mesleği ve aile birlikteliği olmak üzere çeşitli demografik bilgiler bu formla alınmıştır. Bu bilgilere göre ailelerin büyük çoğunluğu orta sosyo ekonomik durumu orta düzeydedir.

Örnekleme katılan annelerinin % 6 sı 18- 25 yaş aralığında % 20 si 25- 30 yaş aralığında %41 i 30-35 yaş aralığında %33 ü ise 35ve üstü yaş aralığındadır. Annelerinin eğitim durumlarına bakıldığında %28 i ilköğretim % 34 ü lise %36 sı lisans % 2 si lisansüstü düzeyinde eğitim almıştır. Annelerin büyük çoğunluğu ev hanımıdır.

Çalışan annelerin çoğunluğu ise öğretmen ve memurdur. Örnekleme katılan çocukların baba yaş dağılımı % 18 i 25-30 yaş aralığında % 38 i 30 -35 grubu aralığında % 44 ü de 35- ve üstü aralığındadır. Babaların eğitim durumlarına bakıldığında %25 i ilköğretim %28 sı lise %45 i ise lisans % 2si lisansüst ü düzeyinde eğitim almıştır. Babaların çoğunluğunu memur ve serbest meslek grubu oluşturmaktadır. Örnekleme katılan sadece 9 çocuğun annesi babası ayrıdır.

1.5.3. Veri Toplama Araçları

1.5.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Anne babaya yönelik hazırlanmış “Kişisel Bilgi Formunda” çocuğun cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı, devam ettiği okul, anne-babanın yaşı, eğitim durumu, çalışıp- çalışmadığı, mesleği ve ailenin gelirini belirlemeye yönelik sorular yer almıştır.

1.5.3.2. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği

Edwards, Rapee, Kennedy ve Spence (2001), okul öncesi dönem 3-6 çocuklarında kaygı konusunda araştırmalarda kullanmak için bir ölçek geliştirmişlerdir. Ölçek 3-6 yaş arası çocukları için geliştirilmiştir. Ölçek 3-6 yaş arası çocukların anne babaları tarafından doldurulmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması 3-6 yaş arasında çocuğu olan 600 ebeveyne uygulanarak yapılmıştır. 5’li Likert tipi olan ölçek 28 maddeden oluşan ölçek 5 alt faktörü

vardır. Ölçek genel kaygı, sosyal kaygı, ayrılık kaygısı, fiziksel yaralanma korkuları ve obsesif-kompulsif bozuklukları alt boyutlardan oluşmaktadır.

Ölçek 2010 yılında Edwards, Rapee, Kennedy ve Spence tarafından yeniden gözden geçirilmiştir. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği bir sürümü geçerliliğini ve güvenilirliğini araştırmışlardır. Çalışmaya çocukları 3-6 yaş arasında çocukları olan 764 anne 418 baba katılmıştır. 5’li Likert tipi toplam 30 maddeden oluşmaktadır.

Ölçek genel kaygı, sosyal kaygı, ayrılık kaygısı belirgin korkular dört alt faktörden oluşmaktadır Araştırmanın sonunda ölçeğin yüksek güvenilirlik ve geçerliğe sahip bulunmuştur. Bu araştırmada ise Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formunun 3-6 yaş arasındaki çocuklarda geçerlik ve güvenilirliğini incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.5.3.3. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30

Ölçek La Freniere ve Dumas (1996) tarafından geliştirilmiştir. Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın ve Yağmurlu tarafından 2010 yılında Türkçe’ye uyarlama, geçerlik güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek, okul öncesi dönemde Kİ çocukların sosyal duygusal sorunlarını ve davranışsal sorunlarını beklenen sosyal becerilerinin niceliğini değerlendirmektedir. Ölçek 30 maddeden oluşur. Ölçek Sosyal yetkinlik, Kızgınlık –Saldırganlık, Anksiyete -İçe Dönüklük olarak 3 alt ölçeğe sahiptir. Ölçek öğretmen veya anne baba tarafından doldurulabilmektedir. Ölçek, 6’lı Likert derecelendirmede ve araştırma kapsamında anneler tarafından doldurulmuştur. Ölçekten alınan puanların yüksekliği yüksek kızgınlık, sosyal yetkinlik ve anksiyeteyi, düşük alınan puanlar ise düşük kızgınlık düşük sosyal yetkinlik ve düşük anksiyeteyi gösterir (Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın ve Yağmurlu, 2010).

1.5.3.4. Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği (SUBÖ)

Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği Esra Ömeroğlu ve Adalet Kandır (2005) tarafından 7-11 yaş arası ilköğretim öğrencileri için oluşturulmuştur. Ölçeğin, beş-altı yaş çocukları için geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Murat Işık tarafından 2007 yılında Adalet Kandır yönetiminde yüksek lisans tezinde yapılmıştır. Sosyal Uyum ve Sosyal Uyumsuzluk alt faktöründen oluşturulmuştur. Ölçek Sosyal Uyum Alt Faktörü 17 maddeden ve Sosyal Uyumsuzluk Alt Faktörü 8 maddeden olmak

üzere toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 5-6 yaş formu ebeveynlere veya öğretmenlere uygulanmaktadır (Işık, 2007).

1.5.3.5. Problem Davranış Ölçeği

Ölçek Anaokulu ve Anasınıfı davranış ölçeğinin 2 alt ölçeğinden Sosyal Beceri ve Problem Davranış Ölçeklerinden biri olan Problem davranış ölçeğidir. Okul öncesi dönemde 3-6 yaş çocuklarının problemleri davranışlarını ölçmek için 1994 senesinde Kenneth W.Merril tarafından geliştirilmiştir. 2003 yılında ölçek yeniden incelenerek 3-6 yaş arasındaki 3,317 çocuk ile veri toplama çalışması yapılmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Fatma Alisinanoğlu ve Saide Özbey tarafından yapılmıştır. Problem Davranış Ölçeği Dışa Yönelim, İçe Yönelim, Anti sosyal ve Ben Merkezci olmak üzere dört faktörden ve toplam 27 maddeden oluşmaktadır (Özbey ve Alisinanoğlu, 2009).

1.5.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Gerekli kurumlardan izinler alındıktan sonra uygulamaya başlanmıştır. Araştırma sırasında kurum müdürlerinin ve öğretmenlerinin gözetiminde çocukların annelerine ölçekler verilmiştir. 1 haftalık süreç içerisinde annelerin ölçekleri doldurması istenmiştir. Araştırmacı tarafından araştırmanın önemi hem öğretmenlere hem kurum müdürlerine hem de annelere ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Aynı zamanda ölçekleri nasıl dolduracakları da açıklayıcı bir şekilde anlatılmıştır. Bu çalışmada benzer ölçek geçerliği için Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme- 30, Sosyal Uyum ve Beceri ölçeği, Problem Davranış Ölçeği arasındaki ilişkilere Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı (SPSS 20) ile bakılmıştır. Diğer analizlerde LISREL 8.80 programından yararlanılmıştır

1.6. Kaynak Özetleri

Türkçe alan yazında 1980'li yıllardan bu yana okul öncesi çocuklarda kaygı sorununun ele alındığı görülmektedir. Bunların ilk örneklerinden olan Akman (1987) yüksek lisans tezinde üç ve dört yaşlarında anaokuluna başlayan çocukların ayrılık kaygısının azaltılmasını incelemiştir. Çocukların ailelerinden ayrılarak yeni bir ortama girmelerinde yaşadıkları olası kaygıları azaltmak için serbest oyun, yapılandırılmış oyun ve model alma tekniklerini kullanmıştır. Öncesinde 231 çocuğun öğretmenleri ve ebeveynlerinden topladığı veri üzerinde, çocukların

%12.15'nin aylık kaygısı düzeylerinin akranlarına oranla daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Daha sonra bu çocukları dört farklı gruba atayarak çalışmasını yürütmüştür. Araştırmasında deneysel işlemler olarak serbest oyun (Grup 1), yapılanmış oyun (Grup 2) ve model alma tekniklerinin (Grup 3) çocukların aylık kaygısını azaltmada kontrol grubuna oranla daha etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Diğer bir araştırmada ise Özusta (1993) araştırmasında Spielberger'in Çocuklar için Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterini Türk çocuklarına uyarlamayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 9-12 yaşlarındaki 615 çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonucunda ölçek geçerli ve güvenilir bulunmuştur. Ayrıca çalışmada kaygı bozukluğu olan çocuklar ile kaygı bozukluğu olmayan çocukların ölçüt geçerliği için aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Benzer bir araştırmada Miral ve diğerleri (1998) çeşitli ruhsal travmaların çocuğun gelişimini etkileyeceğini düşüncesinden hareket ederek Dinar depresi ruhsal travmalara neden olacağı düşünülüp çocuklar üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırmada 321 çocukla çalışılmıştır. Araştırmada çocukların durumluk ve sürekli kaygı arasında pozitif ilişki ve erkek çocuklarının kız çocuklarına göre daha kaygılı olduğu, küçük çocukların daha kaygılı olduğu ortaya çıkmıştır.

Gene kaygı düzeyiyle değişkenlerin ilişkisini araştıran araştırmalara örnek olarak Başar ve Aral (1998) çocukların yaş, cinsiyet, sosyo ekonomik düzey gibi değişkenlerin çocukların kaygı düzeylerini etkileyip etkilemediğini araştırmışlardır. Ankara da yapılan araştırma ilkökula devam eden 300 çocukla yürütülmüştür. Araştırma sonucunda çocukların kaygı düzeylerini yaş, cinsiyet, sosyo ekonomik düzey değişkenlerinin çocukların kaygı düzeylerini önemli derecede etkilemediği ama ailenin parçalanması durumunda kaygı düzeyini önemli derecede etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aylık kaygısıyla okul öncesi dönemde çocukları çeşitli yönlerden etkileyen bir kaygıdır. Bununla ilgili olarak Balkaya ve Tuğrul (1998) yaptığı araştırmasında anaokuluna yeni başlayan çocukların okula uyum süreci

incelenmiştir. Araştırmada ayrılık kaygısı ölçeği ile çocuğun kaygı düzeyleri belirlenmiştir. Araştırma sonucunda anaokuluna uyum sürecinde kaygılı çocukların diğer çocuklara göre ebeveyni bırakmama ağlama gibi davranışları daha çok gösterdikleri ortaya konulmuştur. Bir başka deyişle ayrılık kaygısı çocukların uyum sürecini olumsuz etkilediği görülmüştür.

Annenin ruh hali de çocuğun kaygı olup olmamasını ya da kaygısının düzeyini etkileyebilir. Bu konuda Aslan Alparslan ve Aslan (1998) çalışmada annenin depresyonda olması çocuğun kaygı ve depresyon düzeylerine etkisini araştırmışlardır. Araştırmada depresyon tanısı alan annelerle çocukları deney grubuyla ve herhangi bir ruhsal hastalığı olmayan annelerle çocukları kontrol grubuyla oluşturmaktadır. Çalışmada annenin depresyon tanısı alması çocuğun kaygı düzeyini arttırdığı ortaya çıkmıştır.

Başar ve Aralın (1998) yaptığı araştırmaya benzer olarak Alisinanoğlu ve Ulutaş (2003) kardeş sayısı, cinsiyet, ebeveyn öğrenim düzeyi, mesleği, yaşı gibi çeşitli unsurların çocukların kaygı düzeylerini etkileyip etkilemediğini araştırmışlardır. Araştırmada 60 çocuk ve anneleriyle çalışılmıştır. Araştırma sonucunda annenin yaşı değişkeni çocuğun kaygı düzeyinde önemli değişime sahip olduğu ama diğer değişkenlerin önemli değişime neden olmadığı bulunmuştur. Ayrıca annenin kaygı düzeyi ile de çocuğun kaygı düzeyi arasında önemli ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Ayrılık kaygısıyla ilgi yapılan diğer araştırmalara benzer olarak Tiryaki, Kültür ve Ünal (2003) ayrılık kaygısına ilişkin sosyo demografik değişkenleri incelemiştir. Araştırmada Hacettepe üniversitesinde ayrılık kaygısı tanısı almış 4-10 yaş arası çocuklar incelenmiştir. Okula gitmek istememe ve bunu davranışa dönüştürerek gitmeme en büyük yakınması olarak görülmüştür. Annesi çalışmayan çocukların anne bağımlı olduğu için ayrılık kaygısı yaşama oranı daha fazla görülmüştür.

Demiriz ve Ulutaş (2003) çocukla ilgili değişkenlerin çocuğun kaygı düzeyinde değişiklik meydana getirip getirmediğini amaçlayan araştırmada 9-12 yaş arasında 600 çocukla çalışılmıştır. Araştırma sonucunda kızların daha kaygılı olduğu, fazla kardeşe sahip olmanın çocuğu daha kaygılı yaptığı, anne baba öğrenim düzeyi arttıkça çocukların kaygısında eksilme yaşandığı ortaya çıkmıştır

Diğer bir araştırmada Kaygı ve Erkan (2004) okul öncesi eğitime devam eden çocukların sorunlu davranışlarını araştırmışlardır. Bu doğrultuda 3-5 yaş arası 338 çocukla çalışılmıştır. Araştırma sonucunda anneler ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırılmıştır. Çocukların sorun türlerinden kaygılı olmasını annelerin öğretmenlere göre daha sıkıntılı değerlendirdiğini öğretmenlerinse dikkate ve içe kapanıklık yönelik sorunları daha sorunlu değerlendirildiği anlaşılmıştır.

Ayrılık kaygısı nasıl ortaya çıktığı ve ayrılık kaygısının hangi mizaca sahip olan çocuklarda daha çok meydana geldiği merak konusudur. Bellibaş, Büküşoğlu ve Eremiş(2005) tarafından yapılan amacı da bununla ilgilidir. Araştırmanın deney

grubunu 4-6 yaş grubundan ayrılma kaygısı tanısı almış 60 çocuk ve kontrol grubunu herhangi bir tanıya sahip olmayan aynı yaş grubundan 60 çocuk oluşturulmuştur. Ayrılma kaygısı tanısı olan çocukların mizaçlarında çekingenlik, biyolojik fonksiyonlarda düzensizlik, uyumsuzluk, huzursuzluk, keyifsizlik, zorluklarda dirençsizlik görülmüştür.

Kaygıyı önlemek adına da araştırmalar yapılmıştır. Bu açıdan Rapee, Kennedy, Ingram, Edwards ve Sweeney (2005) Okul öncesi çocuklarında kaygı gelişmesini önlemeyi amaç edinmiş bu çalışmada kaygı bozuklukları için en çok risk oluşturan faktörleri belirleyip buna uygun ebeveyn eğitim programı hazırlanmış ve 6 seans olarak kaygı bozukluğu risk faktörlerine sahip olan çocukların ebeveynlerine uygulanmış. Çocukların kaygısında ebeveynleri eğitim programı uygulananlarda süreç sonunda düşüş görülmüştür. Bu çalışma kaygı bozukluklarında erken müdahalenin önemini ortaya çıkarmıştır.

Essakow, Ungerer ve Rapee (2005) Çalışma okul öncesi çocuklarındaki bağlanma, çekingenlik ve kaygı ilişkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Ayrıca anne kaygısıyla çocuğun kaygısı arasındaki ilişkide incelenmiştir.4 yaşındaki 104 çocukla çalışılmıştır. Araştırma sonucunda güvensiz bağlanma, çekingenlik unsurlarının her ikisiyle de kaygının ilişkili olduğu bulunmuştur. Anne kaygısıyla çocuğun kaygısı ilişkili bulunmuş ve çekingen ve güvensiz bağlanan çocukların daha yüksek kaygıya sahip olduğu gözlenmiştir.

Ölçek uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından olan Orbay ve Ayvaşık (2006) araştırma Spence Çocuklar için kaygı ölçeğinin Türkçeye uyarlamasını ve geçerlik güvenilirliğini araştırmışlardır. Ölçek 280 çocuk ve annesine uygulanmıştır. Ölçek Türkçede de geçerli ve güvenilir bulunmuştur. Ayrıca annelerin en çok kaygılandığı unsur fiziksel yaralanmalar olarak bulunmuştur.

Özdal ve Aral(2005) anne babasıyla yaşayan ve babasından mahrum yaşayan çocukların kaygı düzeylerini belirlemeyi ve sosyo demografik değişkenlerin kaygı seviyelerinde farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmada yarısı anne babasıyla yaşayan yarısı baba yoksunu 300 çocukla çalışılmıştır. Çalışma sonucunda babadan mahrum yaşayan çocuklar çocukların cinsiyet, yaş, sosyo ekonomik düzey gibi değişkenler açısından daha kaygılı oldukları belirlenmiştir.

Diğer araştırmalardan farklı olarak boylamsal araştırma yapan Hirshfeld, Dina, Biederman, Henin, Faraone, Davis, Harrington & Rosenbaum, (2007) Yabancılara karşı sessiz ve çekingenlik gibi mizaca sahip çocukların ileri ki yaşlarda anksiyete bozuklukları için bir risk faktörü olduğu düşünmüştür. Bu amaçla okul öncesi yaştaki çocukların orta çocuklukta sonuçları değerlendirildi. Araştırma 5 yıl 284 çocukla sürdürülmüştür. Araştırma da görüşmelere yer verilmiştir. Sonuç olarak mizaç özellikleri ileri yaşamda sosyal anksiyete için bir gösterge olabileceği görülmüştür.

Şehirli (2007) uyarlama çalışmalarının aksine Çocuk davranış değerlendirme ölçeğini geliştirmiş ve geçerlik güvenilirlik çalışması yaparak 5-6 yaş çocuklarının istenmeyen davranışlarını öğretmenleri aracılığıyla ortaya çıkarmak istemiştir. Bu konuda 243 öğrencinin 20 öğretmeniyle çalışılmıştır. Çalışmada çalışan annelerin ve babası işçi olan çocukların daha kaygılı olduğu bulunmuştur. Geniş ailede büyüyenlerin daha kaygılı olduğu görülmüştür.

Kaygının gene çeşitli değişkenlerle ilişkisini araştıran bir diğer araştırma Özbey ve Alisinanoğlu (2009) çocukların anasınıfına devam eden çocukların problem davranışlarının çocuklarla ilgili önemli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmışlardır. Bu amaçla anaokulu ve anasınıflı davranış ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılarak uygulanmıştır. Çocukların cinsiyetinin,

doğum sırasının, anne baba öğrenim süresinin ve okul öncesine devam süresinin çocuğun kaygı durumunu etkilediği görülmüştür.

Öğrenme güçlüğü olan çocuklarda kaygı çocuğun hayatının parçası olarak görülmektedir. Yorgancı, Deniz ve Özyeşil (2009) da yaptığı araştırmada öğrenme güçlüğü görülen çocuklarda kaygı ve depresyon çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışmada öğrenme güçlüğü tanısı olan 89 çocukla çalışılmıştır. Çocukların cinsiyeti, aile geliri, yaşı, kardeş sayısı, okul öncesine eğitim alma durumu gibi değişkenlerin kaygı düzeyinde farklılığa neden olduğu bulunmuştur.

Gülay (2009) 5-6 yaş çocuklarının sosyal konumlarını etkileyen çeşitli etkenleri ve bu etkenlerin birbiriyle ilişkisini amaçlayan çalışmada 400 çocukla çalışılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal konum ile saldırganlık, korkulu-kaygılı olma, dışlanma, arasında ilişki olmadığı anlaşılmıştır.

Terzi (2009) 5-6 yaş çocukların davranış sıkıntılarını çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma 642 çocuk ve 51 öğretmene uygulanmıştır. Değişkenlerden aile yapısı, cinsiyet, babanın çalışma durumu, annenin eğitim durumu ve sosyal kaygı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocuklarda uyum sorunları ile annenin eğitim durumundaki ilişkiye bakıldığında sosyal kaygıları önemli bir fark göstermiştir. Çocukların sosyal kaygı yaşaması ile aile yapısı arasında ilişki saptanmıştır. Ayrıca çocukların sosyal kaygısıyla babanın çalışma durumu arasında önemli bir ilişki görülmüştür.

Çalışmasının bir bölümünde kaygıya yer veren Gülay (2011) Araştırmanın amacı, okul öncesi 5-6 yaş çocuklarının okula uyum seviyelerinin akran ilişkilerinin alt faktörleriyle ilişkisini incelemektir. Çalışmada okul öncesi eğitim görmeye devam eden 5-6 yaş grubundan 76 çocukla çalışılmıştır. Araştırmada çocukların okula uyumu arttıkça olumlu sosyal davranış düzeyi de artmaktadır, okula uyum düzeyi yükseldikçe korkulu-kaygılı olma seviyesi düşmektedir.

Güngör,(2009) ebeveyn ve öğretmen mükemmeliyetçiliğinin, okul öncesi eğitimini sürdürmekte olan 5-6 yaş çocuklarının algılanan kaygı seviyelerini ön görmedeki rolleri incelenmektedir. Araştırma, 5-6 yaş grubundan 379 çocuğun anne babası ve öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Annelerin ve

babaların tek başlarına sosyal düzene yönelik mükemmeliyetçilik düzeylerinin anne ve babanın algıladığı çocuğun kaygısının yordayıcısı olduğu anlaşılmıştır.

Aile içi yaşantıların kaygı düzeyinde önemli olduğunu düşünen Cebeci (2009) tarafından yapılan çalışma 7-12 yaşlarında anne babası ayrı olan çocuklar ile aynı yaştaki ebeveynleri ayrılmamış çocukların bağlanma stilleri ile kaygıları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın bir diğer amacı ise; kaygı ile ilişkili olduğu düşünülen önemli değişkenlerin kaygı düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 7-12 yaş arasındaki anne babası ayrı 42 çocuk, annesi babası birlikte olan 58 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre; boşanmış ebeveynlerin çocuklarının güvenli bağlanma durumları arttıkça sahip çocukların daha kaygılı olduğu görülmüştür. Yaş değişkenine göre yapılan incelemede daha büyük çocukların daha kaygılı olduğu görülmüştür. Ayrıca sosyoekonomik düzey düşük çocukları daha kaygılı olduğu anlaşılmıştır.

Buluş ve Güngör (2010) okul öncesi dönem 5- 6 yaş çocuklarının kaygı seviyelerinin, hem kendisinin ve hemde anne babalarına ait demografik özellikleri ile ilişkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada okul öncesi eğitimi sürdürmekte olan 379 çocuk ve anne babası oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, anne babanın algısına göre çocukların kaygı seviyelerini cinsiyetin sonucu değiştirmediği görülmüştür. Çocukların kaygı seviyelerinin yaş ile ilişkisi incelendiğinde daha büyük yaşın daha kaygılı olduğu anlaşılmıştır. Anne baba algısına göre çocukların kaygı seviyelerinin kardeş sayısı ile ilişkisi incelendiğinde bu değişkenin sonucu farklılaştırmadığı görülmüştür.

Hudson, Dodd ve Bovopoulos (2011) araştırma aile ortamı, mizaç ve çocuğun kaygısı arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma 202 okul öncesi dönem çocuğuna uygulanmıştır. Araştırma sonucunda olumsuz aile ortamında olumsuz tutumlara maruz kalan çocuk daha kaygılı olduğu ve anneye çocuğun kaygısının ilişkili olduğu ve çocuğun mizacının kaygıyla ilişkili olduğu görülmüştür.

Normal gelişim gösteren çocuklarla yapılan çalışmaların aksine öğrenme güçlüğü tanısı almış çocukları araştırmasına alan Tuğ (2011) çalışmasında özel öğrenme güçlüğü tanısı almış çocuklar ve özel öğrenme güçlüğü dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ikincil tanısı olan çocukların; okuma düzeyleri, depresyon

ve kaygı düzeylerinin tanı değişkenine göre, farklılık gösterip göstermediğini incelemek amaçlanmıştır. Çalışmada 7-15 arası 66 çocukla çalışılmıştır. Sonuç olarak Özel Öğrenme Bozukluğuna eşlik eden depresyon; okuma düzeyleri ve kaygı düzeyleriyle ilişkilidir.

Topaloğlu, (2013) araştırmanın amacı; 4-5 yaş okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı puanları ile anne-babalarının ebeveyn öz yeterliği algısı arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırmada anasınıfında eğitim gören 4-5 yaş grubu 227 çocuk ve anne-babasıyla çalışılmıştır. Çocukların sosyal yetkinliği ve saldırganlığı, anne eğitim seviyesine göre değiştiği görülmüştür. Çocukların saldırganlığı ve kaygısı, anne-babaların eğitim durumuna göre önemli bir farklılığa rastlanmamıştır. Çocukların anne-baba mesleğine göre sosyal yetkinli farklılık gösterdiği ama saldırganlık ve kaygısının, ebeveynin mesleğine göre farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

Diğer araştırmalardan farklı olarak kaygıyı resim çizme yöntemiyle araştıran Koçyiğit (2015) tarafından yapılan çalışma, 6-12 yaş aralığındaki çocuklarda hastanede kalmaya bağlı gelişen kaygı seviyelerini resim çizme yöntemiyle belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmayı, 140 çocuk ile yürütülmüştür. İnceleme sonucunda, kaygı seviyesinde yaş açısından bir farklılık bulunmamıştır. Araştırma sonuçlandığında, değişkenlerden etkilenmediği saptanmıştır.

Kaygı türlerinden sosyal kaygıyla diğer değişkenlerin arasındaki ilişkileri araştıran Tezcan(2015), araştırmasında anne kabul-red algısı ve kontrol duygusu sosyal kaygı ile ilişkili olduğu düşünülen otomatik düşüncelerin, anne kabul-red algısı, kontrol ve sosyal kaygı arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu çalışmanın örneklemini çeşitli ilköğretim okullarına devam eden 441 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada anne kabul-reddinin algısının boyutlarının bilişsel üçlü aracılığıyla sosyal kaygıyı yordadığı ve anne kabul-reddinin düşmanlık alt faktörünün sosyal kaygı üzerinde doğrudan etkisi olduğu görülmüştür. Çalışmada anneye çocuğun ilişkisi daha iyi anlaşılması sağlanmıştır.

Ayrılık kaygısı okul öncesi dönem çocuklarında çok görülen bir kaygı türüdür. Küçüköyük(2015) araştırmanın amacı, anaokuluna giden çocuk annelerinin ayrılma kaygısı ve bağlanma biçimleri ile çocuğun davranışları ve ayrılma kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma 280 çocuğun anne

ve öğretmenleri ile gerçekleşmiştir. Yapılan analizler doğrultusunda temel olarak çocuğun ayrılma kaygısı ile sosyal becerileri arasında aynı yönde ve anlamlı, problem davranışları arasında ters yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Annenin bağlanma biçimi ile ayrılma kaygısı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

İlgili alanyazında kaygının çocuğun farklı gelişim alanlarındaki etki düzeyinin ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Buna rağmen çocuklarda kaygı konusuyla ilgili yabancı literatürde araştırmalar yer almasına rağmen Türkçe literatürde yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Ayrıca okul öncesi dönemde kaygı üzerine yapılan araştırmalarda Türkçe literatürde kaygıya geniş olarak yer veren herhangi bir ölçeğe rastlanamamıştır sadece alt faktörlerinde kaygıya yer veren sınırlı sayıda ölçek bulunmaktadır.

Bu nedenlerden dolayı araştırmada Edwards, Rapee, Kennedy ve Spence (2010) tarafından geliştirilen Yeniden Düzenlenen Okulöncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formunun 4-6 yaş arasındaki çocuklarda geçerli ve güvenilirlik çalışması yürütülmüştür. Çalışmanın ilgili alanyazına katkı sağlayacağı görülmektedir.

1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar

1. Araştırmanın Örnekleme okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş grubu 308 çocuk ve bu çocukların anneleri ile sınırlıdır.

2. Uygulama süresi 2014–2015 eğitim- öğretim yılı ile sınırlıdır.

3. Bulguları örneklemdaki çocukların annelerinin Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğine ve Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği, Problem Davranış Ölçeğine, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeğine yanıtladıkları ifadelerinden elde edilen verilerin analizi ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Kaygı: Stres meydana getiren olayların kişide oluşturduğu rahatsız edici ve hoş olmayan duygulardır (Demirel, 2001).

Çocukluk dönemi kaygısı: Çocuğun duygusal ihtiyaçlarında dengesizlikler, duygusal zedelenmeler önlenemediğinde oluşan çocukta istenmeyen süregelen endişelerdir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000).

Çocukta sosyal kaygı: Çocuğun başka bireylerle ilişki kurmak ve aynı ortamda bulunmak durumunda ortaya çıkan korku ya da endişedir (Rapee ve diğerleri, 2014)

Çocukta Ayrılık kaygısı: Çocuğun kendisine birinci derece bakım gösteren ebeveyninden uzaklaşma korkusunda ortaya çıkan kaygıdır (Rapee ve diğerleri, 2014)

Sürekli kaygı: Kaygı düzeyi normalin üstünde olan bireylerde rastlanan sürekli olarak benzer ve farklı riskli durumlarda bireyin devamlı olarak kaygı göstermesi durumudur (Öner ve Le compte 1998).

Durumluk kaygı: Bireyin stresli olgular karşısında bu durumu meydana çıkaran uyarıcıya karşı uyarılıp endişe gibi huzursuz hissettiren duyguları yaşama durumudur ve genelde anlıktır (Cüceloğlu, 1998).

2. KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kaygı

Kaygı kavramı Freud tarafından, 19. yy'da araştırılmaya başlanmıştır. Birçok kaygı tanımında kaygı, herkesin zaman zaman yaşadığı rahatsız edici duygu olarak tanımlanmıştır (Koç, 2014).

Kaygıyla ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Kaygı, bireyin yaşamındaki değerlerin baş edemeyeceği tehditlerle kalışının hissedilmesi halidir. Bir başka deyişle kendi benliğine yönelik riskli yıkıcı olaylara duygusal tepkidir (Canbaz, 2001). Bireyin sürekli olarak dışsal veya içsel kendini tehdit edeceğini düşündüğü şemalarıdır (Beck ve Emery, 2005/2011). Kaygı içerisinde birçok duyguyu içerir. Üzüntü, çaresizlik, belirsizlik, eleştirilme gibi bir sürü duyguyla ortaya çıkan histir (Engür, 2002). Kaygı genel olarak değerlendirildiğinde bir sıkıntılı durum da tedirginlik ve normal dışı korkular olarak tanımlanabilir ve kaygı nesneye bağlı olmamasıyla korkudan ayrılır (Budak, 2000). Kaygı değişik zamanlarda ve yerlerde ortaya çıkabilen nedenleri tam olarak belirlenemeyen ya da nedensiz olarak ortaya çıkabilen endişe durumudur (Le Gall, 1976/2012). Kaygı, insanda doğuştan bulunan ve normal seviyede olduğu sürece olması gereken bir duygu durumudur. Normal seviyede olan kaygı insanı başarıya sürükler ve yaşamın içinde bulundan tehditlerden korur. Ama anormal seviyede ise insan yaşamını olumsuz etkiler (Cüceloğlu, 1998). Bu tanımlardan hareketle genel olarak kaygının tanımlarındaki ortak unsurlar kaygının ne zaman oluşacağı ve nedeni tam olarak bilinmemesi ile insanı huzursuz eden duygu olmasıdır.

Kaygı, dilimize Batıdan “anksiyete” kavramının tercümesiyle girmiştir. Kaygı, nedeni belirsiz olan korku ve sıkıntıyla kendini belli eder. Bir şeylerin kötü olacağını ve bununla başa çıkamama düşüncesiyle kaygı meydana gelir (McKenzie, 2004/ 2006). Kişi karşılaştığı bir olayı tehlikeli olarak algırsa ve gerçek dışı düşünceler üretirse kaygı ortaya çıkar (Özer, 2008). Kaygı genel de depresyon ve stresle birlikte değerlendirilmektedir. İnsanların yaşadıkları olaylar gelecekle ilgili olumsuz yorum yapmalarına neden olur ve kaygıyı oluşturur (Köknel, 1995). Bu bilgiler kaygının olumsuz duygularla birlikte kendini gösterdiği ve çaresizlik duygusunun kaygıyla birlikte görüldüğü anlaşılmasıdır.

Kaygının en çok benzer bulunan duygu korkudur. Uyarıcı belli olduğunda üstünden gelmesi daha kolaydır ama neden belirli olmayınca üstesinden gelemediğinde insanda kaygı duygu oluşur (Dağ, 1999). Kaygı ile korku arasındaki ayrım korkuda sizi korkutan unsurla karşılaşınca meydana gelmesi ama kaygıda fiilen yaşamadan düşününce meydana gelmesidir (McKenzie, 2004/2006). Çocuklukta bilinçaltı yaşananlar, korkular, ebeveynlerin tutumları, teknoloji, ekonomik sorunlar kaygıya neden olur (Yavuzer, 1994). Kaygı zannedilenden daha fazla günlük yaşamı etkiler. Çok kaygılı insanlar genelde vesveseli olarak adlandırılır (Cüceloğlu, 1998). Kaygı, olumlu ve olumsuz duygular oluşturabilir. Kişiyi rahatsız etmesi olumsuz duygulara tedbir almaya yönlendirmesi kişiyi iyi hissetmesine neden olur ve kişiliğinde etkiler oluşturabilir (Manav, 2010). Buda göstermektedir ki kaygıyla korku birbiriyle çok karıştırılsa da korkuda direkt karşılaşma kaygıda ise düşüncede bile olabilme ihtimali ayrıntısı bu iki kavramı birbirinden ayırtmaktadır.

Nedeni tam olarak bilinmese birçok etkenin kaygıya sebep olabileceği düşünülmektedir. Stres, kendini çaresiz hissetme kendini tehdit altında hissetme gibi birçok etken vardır (McKenzie, 2004/2006). Kaygının kökeni çocukluk yaşantılarına dayanır. Anne baba tutumlarında reddedici ve küçük düşürücü olma, öğretmenleri tarafından cezalandırılma ve çaresiz hissettirme, arkadaşlarıyla iletişimde itilme alay edilmeler kaygıya neden olabilmektedir (Geçtan, 2008). Kaygının kaynağı kişinin kendisindedir ve geçici olduğu düşünülür gerekli önemi görmez kişi tarafından ve özellikle çocuklar seviyesi yüksek endişelerini bile gizleyebilirler (Özusta, 1993). Görüldüğü gibi çocukluk yaşantıları kaygının meydana gelmesinde büyük önem taşımaktadır.

Kaygı nefes darlığı, ter dökme, nefes alıp vermede sıkıntılar, gergin hissetme, kalpde rahatsızlıklar, ani çıkışlar ve sinirlenme, vücudun birçok bölümünde ağrı, sindirim sisteminde bozukluklar, anormal tepkiler verme, el ve ayaklarda soğukluklar, kendini yorgun hissetme, sürekli baş ağrısı, vücut kaslarında gerginlikler gibi belirtiler gösterir (Cüceloğlu, 1998). Kaygının belirtileri görüldüğü gibi fiziksel olarak insanı rahatsız edici boyuttadır.

2.2. Kaygının Tarihçesi

Anksiyete nedeni belli olmayan bir durumdan endişelenmek anlamındaki Latince anksiyus kelimesinden gelir (McKenzie, 2004/2006). Tıp da anksiyete şeklinde kullanılan terim aslında ruh sıkıntısı anlamına gelir. Latince kökeni “anxietas” kelimesine dayanır. İngilizce kökeni ise “anxiety” kelimesine dayanır (Onay, 1997). İnsanlık tarihinde çok kullanılan kavram olan kaygı yüzyılın ilk yarısında psikolojiye girmiş ve 1940larda kaygı kavramına ilişkin araştırmalar yapılmaya başlanmıştır (Köknel, 1995). Görüldüğü gibi kaygının tarihi insanla birlikte çok eskilere dayanmaktadır.

2.3. Kuramsal Açıklamalar

Kaygı çeşitli durumlara gösterilen içsel bir tepki olarak tanımlanır ve normal insanın doğasında bulunan hisler olarak kabul edilir (Özusta, 1993). Ayrıca kaygının gelişimini genetik olarak eğilimlerinden ve bilişsel durumlarından, deneyimlerinden, yaşadıkları olayların izlerinden etkiye uğrar (Rapee ve diğ., 2000/2014). Yani kaygıyı hem genetik olarak hemde çevresel olarak açıklamak mümkündür.

Psikoanalitik kurama göre Freud, korkuyla kaygı kavramlarını kaygının bir duruma ait olduğunu nesnesinin olmadığını ama korkuda nesnenin olduğunu öne koruma içgüdülerinin göstergesidir (Geçtan, 1998). Freud psikodinamik kurama göre kaygıyı açıklarken cinsellik ve saldırganlık gibi dürtü kontrolünü kaybedilmesiyle kaygının oluşacağını belirtir. Freud daha sonra bu açıklamayı yetersiz görerek kaygının idle süperego çatışmalarına ilişkin savunma mekanizması olarak geliştiğini açıklar (Ebert & Loosen, 2003/2013). Psikanalitik kuram kaygıyı içgüdülerle, idsel duygular ile bir başka deyişle cinsellik saldırganlık gibi duygularla açıklamaktadır.

Kierkegaard varoluşçuluğa kaygı kavramını kazandıran filozoftur. Kierkegaard kaygının nesnesi belli olmadığı için kontrol altına alınamayacağını belirtir. Kaygıyı insanın hiçlikten kurtulması için gerekli olan ruh hali olarak ifade eder (Deren, 1999). Karen Horner ise kaygıyla korkuyu birbirine benzetmiştir. Ancak korkunun daha anlamlı şekilde ortaya çıktığını düşünür kaygının ise orantısız, mantık dışı ve imgesel olduğunu düşünür (Geçtan, 1995).

Kaygı insanı işlerinden ve insanlardan uzaklaştırır. Bu kaygı ise kendini değerlendirmesini ve gerçekliğini görememesini sağlayarak ya başkası olmayı tercih etmesini ya da kendi varoluşunu kabul etmesine neden olur ve kişi dünyada varoluş biçimini belirler (Geçtan, 1998). Genel olarak kaygı kurama göre mantık dışı, kontrol edilemez ve insanın normal hayatına devam etmesini zorlaştıran bir duygu olarak tanımlanmaktadır.

Rollo May e göre kaygı iki farklı şekildedir. Olumlu yönde kaygı bireyin fobileriyle karşı karşıya getirir bunları yenerek çeşitli bireyin kendi hayatında çeşitli fırsatlar sağlar. Olumsuz yönüyle kaygı ise kişinin küçük bir alanda kurallara bağlı biçimde yaşamaya neden olur ve yaşamın fırsatlarını değerlendirememeye yol açar (Salecl, 2004/2014).

Öğrenmenin kökeninde ödül elde etme ya da ağrıdan kaçma davranışlarının pekiştirilmesi vardır. Öğrenme kuramına göre kaygı kaygının pekiştirilerek çevresel etkenlerle sürekli hale gelir (Ebert &Loosen, 2003/2013). Kaygı koşullanma ile içselleştirilmiştir ve travmatik olaylarla gelişebilmektedir (Manav,2011). Davranışçı görüşe göre kaygı öğrenilmiştir. Koşullu uyaranlar tepkilere neden olmaktadır (Budak, 2000). Sullivan'a göre, kaygının gelişmesinde anne ve baba etkili olmaktadır. Sosyal öğrenmeler ve hatalı anne baba tutumları çocukta kaygıyı oluşturur (Yanbastı, 1996). Toplumsallaşma sürecindeki öğrenmeleri ve öğretmenlerinin tutumları da kaygıya neden olabilmektedir (Geçtan, 1995). Görüldüğü gibi kaygı davranışçı kurama göre kaygı ebeveyn, çevre ve diğer yollarla sonradan öğrenilmiştir.

Kaygı bilişsel kurama göre dünyayla ve bireyin kendisiyle ilgili tehlikeli olayların yanlış yorumlanması sonucu oluşur (Ebert & Loosen, 2003/2013). Kurama göre kaygının nedeni olay, olgu değildir o kişi tarafından nasıl yorumlandığıdır. (Budak, 2000) Bir olayı kontrol etme ve onunla baş edememe arasındaki kararsızlıktan kaynaklanır (Riskind, 2001/2007). Kişileri huzursuz eden duygusal sıkıntılar, durumdan çok bunu algılama yorumlama şeklinden kaynaklanır. Diğer duygu durumlarında olduğunun kişinin bunu yorumlaması önemlidir (Köknel, 1998). Bu doğrultuda göre bilişsel kurama göre kaygı bir durumu, olguyu, olayı nasıl zihninde şekillendirildiği ve yorumlandığı ile ilgilidir.

2.4. Çocukluk Dönemi Kaygıları

Çocuklar doğuştan farklı özellikleri vardır. Çocuklar farklı özelliklere sahip olarak dünyaya gelirler. Bu özellikler çevreleri ile etkileşimlerinde oldukça önemlidir. Çocukların doğuştan gelen karakteristik özellikleri engellenirse kaygı oluşabilir (Bayhan ve Artan, 2007). Kaygının kökeninde bireyin çocukluğunda yaşadığı olaylar yer alır ve çocuğun ebeveynleriyle, öğretmenleriyle ve diğer çocuklarla ilişkisini içerir (Geçtan, 1998). Tuvalet eğitiminde ebeveynler katı tutum göstermesi çocukta kaygıya neden olur (Çimen, 2000). Çocuğun kaygılı insanlarla aynı çevrede olması, çocuğu aşağılayıcı tutumlar, yanlış cezalar ve yanlış anne baba tutumları, sosyalleşirken karşılaştığı zorluklar kaygının çocukta kalıcı olmasına yol açabilir (Geçtan, 2008). Çocuklukta yaşanan engellemeler, çevresindekilerin tutumlarıve diğer yaşantılar çocukluk dönemi kaygılarına neden olabilir.

Çocuklukta yaşanan kaygılar özgül fobiler, aniden olan ve düzeyi yüksek kaygılar sonrası panik bozukluklar, takıntılarla ilgili olarak obsesif kompulsif bozukluklar, hayatı zorlaştıran sıkıntılardan sonra oluşan travma sonrası stres bozukluğu, ayrılma bozukluğu gibi kaygı bozukluklarıdır (Şenol, 2006). Çocukluk dönemi kaygıları görüldüğü gibi yaşanma şekillerine göre birbirinden ayrılır.

2.4.1. Genel Kaygılar

Yaşamdaki birçok alanda kaygı duymaya yatkınlıktır (Rapee ve diğ. 2000/2014). Derecesi çok yüksek kontrolü olmayan kaygılardır (Chansky, 2004/2009). Böyle çocuklar herhangi bir streste en kötü şeyin olacağını düşünürler (Chansky, 2004/ 2009). Genel yakınmaları uyku bozuklukları, mide baş ağrısı gibi fiziksel nedensiz ağrılar, mükemmeliyetçilik, aşırı düzeyde başkalarını mutlu etme genel yakınmalardır (Austin ve Sciarra, 2012). Genel kaygının ortak özellikleri baş edilemeyen ve hayatın genel aşamalarında olağan olaylara normalin üstünde duyulan kaygılardır.

Genel kaygılı çocukların sağlık, okul hayatı, spor, oyun, ebeveynlerle ilgili birçok kaygıları vardır. Televizyonda izlediklerinde bir yere gezmeye gideceklerinde, sinemaya gittiklerinde günlerce burdaki bir unsurdan kaygıya girebilirler (Rapee ve diğ., 2000/2014). Böyle çocuklar gelecekle ilgili herşeyi planlamak isterler ve herşeyin düzgün gideceğinden emin olmaya çalışırlar riske

girmek istemezler, fizyolojik tepkiler verirler (Chansky, 2004/2009). Anlaşıldığı gibi genel kaygılı çocuklar yaptıkları rutin işlerde bile kaygı duyarlar ve hayatlarında risk almaktan hoşlanmazlar.

2.4.2. Ayrılma Kaygısı

Eviden ve alıştığı ortamdan ayrılmak hemen hemen her çocuk için zordur. Bu zorluk kaygı olarak nitelenebilecek düzeye kadar ulaşabilmektedir. Rapee ve çalışma arkadaşları (2014) ayrılma kaygısını çocuğun bakımını yapan kişiden uzaklaşmaktan korkması olarak tanımlarken genellikle bu kişinin anne olduğunu vurgulamışlardır. Bu anlamda ayrılma kaygısı çocuğun bakımını gerçekleştiren önem verdiği kişiden ayrıldığında yaşadığı kaygıdır. Bu kaygının 3 ile 5 yaş aralığında kademeli olarak azalması beklenmektedir (Işık ve Taner, 2006). Azalmayan kaygı, çocukta pek çok psikolojik belirtiyeye de neden olmaktadır (Geçtan, 1998). Genel olarak ayrılma kaygısında en önemli unsur çocuğun ihtiyaçlarını karşılayan bağlandığı yakınından ayrı kalmaktan korkmasıdır

İlk iki yılda bebek birçok farklı kişi ve eşyayla karşılaşır. Bu durum hem yeni öğrenme deneyimi hemde kaygı duygusunu beraber yaşamasına neden olur. Yeni duyduğu sesler, yeni gördüğü canlılar, anne babasından ya da kendine bakan kişiden ayrılma bebekte kaygı oluşturur (Aydoğmuş, 1999). Bebeğin bu kaygılarını giderebilmek için kendini iyi hissettiği etkinlikler yaptırılmalıdır. Oyuncak saklama ve bulma gibi oyunlarda ayrılık kaygısını azaltmada etkilidir (Baykoç Dönmez, 2000). Bebekler annesine düşkünlüğü tanımadıklarına karşı korku duymasına ve anneden ayrı kalınca kaygı duymasına neden olur (Çimen, 2000).Freud ayrılık kaygısını doğumdan itibaren meydana geldiğini güzel hisler duyulan nesne kaybolunca yaşanan korku olarak tanımlanmaktadır ve normalden uzun sürerse ve seviyesi yüksek olursa ayrılık kaygısı bozukluğu olarak tanımlanmaktadır (Bulut, 2001). Ayrılık Kaygısını her çocuk yaşayabilir ve bu doğal gelişimlerinin bir parçasıdır. Eğer anormal bir seviyede ve sürede seyrederse o zaman sıkıntı oluşturmaktadır.

Ayrılık kaygısı çocukluk döneminde en çok görülen kaygı bozukluklarındanıdır. Her çocuk ayrılık kaygısı yaşar. Bunu kaygı bozukluğu olarak nitelendirmek için devamlılık süresine, düzeyine ve çocuğun işlevlerine etkisine bakılmalıdır (Austin ve Sciarra, 2012). Ayrılık kaygısı olan çocuklar ebeveynlerini bir an bile gözden kaçırdıklarında bu durumdan çok etkilenirler.

Öyle ki bu çocuklar her an ebeveynlerinin nerede olduğunu sorgularlar, okula bırakıldıklarında ise bir daha annelerinin onları almayacağını düşünebilirler (Chansky, 2004/2009). Ayrılık kaygısında anne ile çocuk arasındaki güvensizlik vardır buda parmak emme gibi çocukta davranışlara neden olabilir (Aydoğmuş, 1999). Ayrılık kaygısı normal seyrinin dışında seyreden çocuklarda bu kaygı çocuğun hayatını normal sürdürmesini zorlaştırır.

Bu kaygıyı anormal şekilde yaşayan çocuklar bir ayrılık durumunda kendilerine ve ebeveynlerine zarar geleceğini düşünürler. Bu kaygı çocuğun gelişim alanlarındaki yaratıcılığını kötü etkiler (Işık ve Taner, 2006). Okul reddi azalmayan ayrılık kaygısı gelecek yıllarda çocukların okul yaşantılarını olumsuz etkilemektedir (McKenzie, 2004/2006). Ayrılma kaygısını şiddetli yaşayan çocuklar evin içinde odalarda bile diğer çocukları izlerler. Okula gitmek istemezler, ebeveynlerinin dışarı gitmelerini istemezler. Böyle bir durumla karşılaşınca mide rahatsızlığı, bedensel rahatsızlıklar, öfke krizleri geçirebilirler. (Karaceylan Çakmakçı, 2005). Ayrılık kaygısında tek başınayken hep başına birşey gelme düşüncesi vardır. Anne nerdeyse onun yanında olma isteğinden okul gibi ev dışındaki alanlara gitmemelerinde altında dışarda ebeveynin yanında olmama korkusudur.

2.4.3. Sosyal Kaygı

Sosyal kaygı, kişinin sosyal yerlerde hata yapacağını, sorunların olacağını, eleştirelebileceğini ve rezil olacağı düşünerek sosyal ortamlara girmemesi ve insanlarla ilişkilerden kaçınmasıdır (Koyuncu, 2012). Bireyin sosyal ortamlarda uygun davranışlarda bulunamayacağı olumsuz tepki alacağı beklentisiyle yaşadığı rahatsızlık hissi olarak tanımlanabilir (Eren Gümüş, 2006). Farklı bir tanıma göre sosyal kaygı başkalarının yanında rezil olacağını ve kendini utanılacak duruma düşüreceğini düşünerek sosyal yerlerden ve insanlarla iletişimden korku duymaktır (Işık, 1996). Görüldüğü gibi sosyal kaygıyla ilgili tanımların ortak noktası diğer insanların olduğu yerler, kalabalıklar, diğer insanlardan çekinme duygusudur.

Sosyal kaygılı kişiler odaklanamadıkları için sosyal yönde kendilerini göstermede zorluk yaşayabilirler (Beck ve Emery, 2005/2011). Sosyal kaygının öncülleri çocuklukta bulunur ve konuşmayı başlatırken, toplulukta konuşurken, dans ve şiir gibi performansları sergilerken yani en çok okulda kendini belli eder (Austin ve Sciarra, 2012). Çocuklar dışardaki çocuklar ve büyükler tarafından

izlendiklerini düşünürler ve bu yüzden kaygılanırlar (Chansky,2004/2009). Sosyal kaygılı çocuklar kendini genel olarak konuşurken veya çeşitli gösteriler sergilerken yani insanlarla iletişim kurarken belli eder.

Sosyal kaygı sosyal ortamlarda kendini gösterir. Yalnızken ortaya çıkmaz ve yabancı ortamlar, tanınmayan insanlar bu kaygıyı daha çok tetikler (Koyuncu, 2012). Sosyal kaygıyı diğer kaygılarından ayırt eden nokta başkaları tarafından değerlendirilmesinin olması ya da olma olasılığının bulunmasıdır (Austin ve Sciarra, 2012). Sosyal kaygılı çocuklar kendileriyle dalga geçiliyor mu ya da kötü sözler söylüyorlar mı onu araştırırlar (Chansky, 2004/2009). Kaygı duyulan ortama yaklaştıkça kaygının düzeyi artar o ortamdayken en yoğunu yaşanır ve o ortam değiştirildiğinde kaybolur (Köknel, 1998). Kişi kendini toplum içinde kendini sevdirmek istemesi ve sevilme durumundan çekinilmesi durumunda ortaya sosyal kaygı çıkabilir (Budak, 2000). Sosyal kaygıda kendini sevdirmek ve başkaları tarafından olumlu değerlendirilme kaygısı vardır.

Sosyal kaygıya sahip çocuklar dikkatlerini zor toplarlar ve sosyal ortamdayken yüz kızarması gibi fiziksel tepkiler verirler (Öztürk, 2008). Sosyal kaygı düzeyinin artması kişiyi rahatsız eden bazı fizyolojik tepkilerin oluşmasına neden olur. Vücudunda kalpte hızlanma, nefes almada güçlük ellerin üşmesi gibi değişimler yaşanabilir (Eren Gümüş, 2006). Sosyal kaygılı kişiler toplum içinde konuşurken, yemek yerken çekinirler ve başkaları tarafından izlendiklerini düşünürler (Erkan, 2002). Sosyal kaygılı insanlarda özgüven eksikliği önemli bir sıkıntıdır. Bu insanlar hep kendilerinin olumsuz özelliklerini görürler ve bu özellikleri çocukluk yaşantılarıyla ilişkilidir (Koyuncu, 2012). Sosyal kaygılı çocuklar bu kaygıyı yaşadıklarında bedensel ve duygusal kendilerini rahatsız edici boyutta tepkiler verirler.

Çocukların birçoğuna sosyal fobi tanısı konulmaktadır. Bu çocukların ailesinde sosyal kaygılı bir ebeveyne rastlanıldığı görülmüştür. Bir başka deyişle anne babaların sosyal kaygılı olmaları çocuklarının da bu konuda duyarlı olmasını yol açmaktadır (Öztürk, Sayar, Uğurad ve Tüzün, 2005). Sosyal kaygı bozukları genellikle çocuklukta başlar ve diğer kaygı bozukları ve psikolojik rahatsızlıklar sosyal kaygı bozuklukları eşlik edebilir. Bu kişilerde kendini toplumdaki soyutlama, intihar gibi davranışlar görülebilir. Ama genellikle kişiler ekonomik nedenlerden, başkaları ne der düşüncesinden yardım almaktan kaçınabilirler

(Kocabaşoğlu, 2008). Görüldüğü gibi çocukluk yaşantıları ve ebeveynlerin sosyal kaygı taşıması çocukta sosyal kaygı oluşmasında büyük önem taşımaktadır.

Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları da sosyal kaygıyı etkileyen bir başka unsurdur. Yanlış tutumların düzeltilmesi sosyal kaygının ortada kalkması için yarar sağlayacaktır (Temizel, 2014). Sosyal kaygılı ebeveynler aşırı korumacı ve kuralcı olabilmektedir. Bu da çocukta sosyal beceri eksikliğine neden olup sosyal kaygıyı oluşturmaktadır (Tosun Sümer, 2008). Çocuklukta sosyal kurallar öğretilmeye çalışılır. Doğru davranışlar ödüllendirilir yanlış davranışlar ise utandırılarak cezalandırılarak tepki verilir. Bu da utanma ve kaçınmalara neden olabilir. İleri ki yaşantıyı da etkilemektedir (Edalman, 2009). Çocukların ailede otorite olan babanın davranışlarından daha çok etkilenmektedir ve baba eğer sosyal kaygıya sahipse çocuğa sağlıklı model olamayacaktır (Tosun Sümer, 2008). Aynı zamanda öğretmen tutumları da sosyal kaygıyı etkilemektedir. Öğretmenlerin eğitimlerinde çocuk merkezli yöntemler kullanması sosyal kaygıyı azaltacaktır (Temizel, 2014). Anne baba ve öğretmen tutumları sosyal kaygıyı olumlu veya olumsuz yönde şekillendirebilir.

2.4.4.Panik Bozukluğu

Panik bozukluğu olan çocuklar panik atak yaşamaktan korkarlar. Panik atak kişiyi alt üst eden fizyolojik belirtilerle (baş dönmesi, kalpte hızlanmalar, beyinde sıkıntılar) bir anda gelen korkulardır (Rapee ve diğ., 2014). Panik bozukluğu olan çocuklar devamlı tekrar eden panik ataklara maruz kalırlar. Bu panik ataklarda çocuk kendinin yaşamını yitireceğini ve aklını yitireceğini düşünürler ve bu atakları yaşadıkları yerlerden kaçma davranışı gösterirler (Chansky, 2009). Panik bozukluğu olan çocuklar görüldüğü gibi normal olmayan ani fiziksel sorunlar ve normal dışı korkular yaşarlar.

Panik atakların temel nedenleri tahmin edilemez ve ne zaman ortaya çıkacağı bilinmez (Beck ve Emery, 2005/2011). Panik bozukluğu olan çocuklar kendilerine çok kötü bir şey olacağını düşünürler. Bu durumu yaşamamak için çeşitli ortamlardan kaçınırlar ve kendilerini güvene almak isterler (Rapee ve diğ., 2014). Çocukların bu panik atak nöbetlerini ne zaman ve nerede yaşayacakları belli değildir. Ama daha önce oluşan yerlere karşı olumsuz değerlendirme yaparlar.

2.4.5. Fobiler

Belli bir nesneye ve olaya ilgi çekici, mantıksız, kararlı korkulardır. Genellikle diğer kaygı bozukluklarıyla birlikte seyrederek (Austin ve Sciarra,2012). Her insan kaygılanır ve korkabilir. Ancak bu korku, yaşamın sürdürülemez hale gelmesine neden oluyorsa bu durum fobi olarak değerlendirilir. Bu korkular ufak çaplı görünse de çocuğu yaşamın her alanında etkileyebilir ve onun yaşamını önemli ölçüde kısıtlayabilir. Fobilerin en büyük özellikleri bilinç dışı olmasıdır. Freud'un bu konuya bakışına göre bilinçaltında birbiriyle tutarsız unsurlar bu fobilerin kökenini oluşturur (Cüceloğlu, 1998). Yani fobiler genel olarak bir nesneye veya bir olaya karşı mantıksız korkulardır.

Çocukların özgü fobileri karanlık, hava olayları, böcekler, belirli hayvanlarla örneklendirilebilir (Rapee ve diğ., 2014). Fobiler orantısız, kontrolü zor, açıklama dışı, uzun zaman süren, uyumsuz, yaş özelliği dışı gibi nitelikler taşır (Austin ve Sciarra, 2012). Fobileri diğer kaygılardan ayıran nesnesinin belli olmasıdır.

Fobiler basit veya karmaşık olabilir. Fobilerin yaşamı çok zorlaştıranlarını ve çözümü zor olanlarını ve beraberinde kaygı nöbetleri getirenlerini karmaşık olarak adlandırmışlardır (Cüceloğlu,1998). Fobi niteliğindeki kaygılar gerçekten bir riskli durumdaki korkuyla ayrılmalıdır. Gerçek fobiler daha spesifiktir. Bunlar bir canlıdan korkma, kalabalık korkusu, dışarı çıkma korkusu gibidir (Geçtan, 1995).

Fobilerin yok olmasının zorluğu korkulan uyarıcıyla tekrar olumlu deneyim yaşama engeli ve olumlu bir deneyim yaşasa bile bundan çok korktuğu uyarıcının olumsuzluğuna odaklanmasıdır (Cüceloğlu, 1998). Fobiler daha çok korkulan nesneyle olumsuz bir deneyim yaşandıktan sonra bu durumu olumsuz olarak genellenmesiyle oluşur. Bu korkusu bireyin aynı nesneyle tekrar olumlu şekilde karşılaşmasını engeller.

2.4.6. Obsesif Kompulsif Bozukluklar

Obsesif kompulsif bozukluklar düşüncedeki ve hareketlerdeki takıntıları ifade eder. Kişinin bir düşünceyi aynı şekilde aklında sürekli tekrarlarsa bunu normalden fazlası obsesifliği ve bir hareketi devamlı yapması yapmaktan vazgeçemeyip sürekli tekrarlıyorsa bu kompulsifliği ifade eder. Bu iki durum

genelde birlikte meydana geldiği için buna obsesif kompulsif bozukluklar denir (Cüceloğlu, 1998). Obsesif kompulsif bozukluklar genel manada hem takıntılı fikirleri hem de takıntılı davranışların genelini ifade eder.

Obsesif kompulsif bozuklukta sürekli yineleyici düşünceler ve sürekli el yıkama, sayma, kontrol etme gibi tekrarlayan davranışlar vardır (Austin ve Sciarra, 2012). Çocukta aralıksız fikirlerin ve davranışların tekrarlanması halinde obsesif kompulsiflikten bahsedilebilir. Çocukların kendini sürekli pis hissedip ellerini yıkaması ya da eşyalarını düzeltmek temizlemek istemesi bunu gelenek haline getirmesi gibi (Rapee ve diğ.,2000/2014). Obsesif kompulsif bozukluklar doğrudan birey kendine ve diğer insanlara zarar vereceğini fikirler geliştirirler, kirliliklerden ve hastalıklarla ilgili davranışlar ve sürekli kaygılandırıcı şüphelerle kendini gösterir (Cüceloğlu, 1998). Obsesif kompulsif bozukluk yaşayan çocuklarda kaygılarından dolayı sürekli tekrar eden düşünce ve davranış söz konusudur.

Obsesif kompulsif bozukluğu olan çocukların bu konudaki sıkıntıları karışık ve alanı geniştir. Kendini tik gibi bedensel reaksiyonlarla ve sinirsel normal olmayan şekilde gösterebilir (Rapee ve diğ.,2000/2014). Obsesif davranışlar kararsızlık, rutin tekrarlar, çok korkutucu şeyler yaşama korkusu nöbetleri ile birlikte kendini gösterebilir (Geçtan, 1995).

Bu durumdaki çocukların kendilerine bile garip gelen kendilerine zıt korkuları vardır. Annesine babasına çok düşkün çocuk onları öldürme korkusu yaşayabilir normal cinsel özelliklere sahip bir çocuk kendini bu konuda anormal tercihler yapabileceğini düşünüp korkabilir (Chansky, 2004 2009).Böyle çocuklar normal hislerine ve yaşantılarına çok zıt korkular yaşarlar.

2.4.7. Travma Sonrası Stres Bozukluğu

Çocuklarda herhangi bir kazada ağır yaralandığı veya yaşadığı bir olayda normalin çok üstünde korktuğu bir durumda tepkisel olarak meydana gelir (Rapee ve diğ.2014). Toplumdaki terör ve içinde bulunduğu afetler, ilaçların artışı, çevredeki suç oranlarının artışı bunun yaşanma riskini artırır. Cinsel Tacizler, afetler, trafik kazaları gibi olaylardan sonra çocuklar kabuslar görebilirler.

Travmatik olayları oyunlarında yansıtabilirler, içlerine kapanabilirler, çekingenleşebilirler veya normalden daha fazla asabileşebilirler (Austin ve Sciarra, 2012). Çocuklar, bu tür korkular uykusuzluk ve bedensel tepkilere yol açabilir. Bireyler bu durumdan kendilerini korkumak için aşırı kaçınma hissine kapılabilirler. (Chansky, 2004/ 2009). Afet, kaza gibi beklenmeyen büyük olaylar sonucunda çocuklarda travma sonrası stres bozukluğu oluşabilir. Çocuklar hem ruhsal bu durumlardan hem ruhsal hem de bedensel olara etkilenirler ve yeni kaygı oluşturabilirler.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmanın bu kısmında araştırma problemini incelemek üzere hazırlanan alt problemlere yönelik istatistik bulguları yer almaktadır. Her bir alt probleme ait istatistiksel bulgular ayrı başlıklar halinde sunulmuştur.

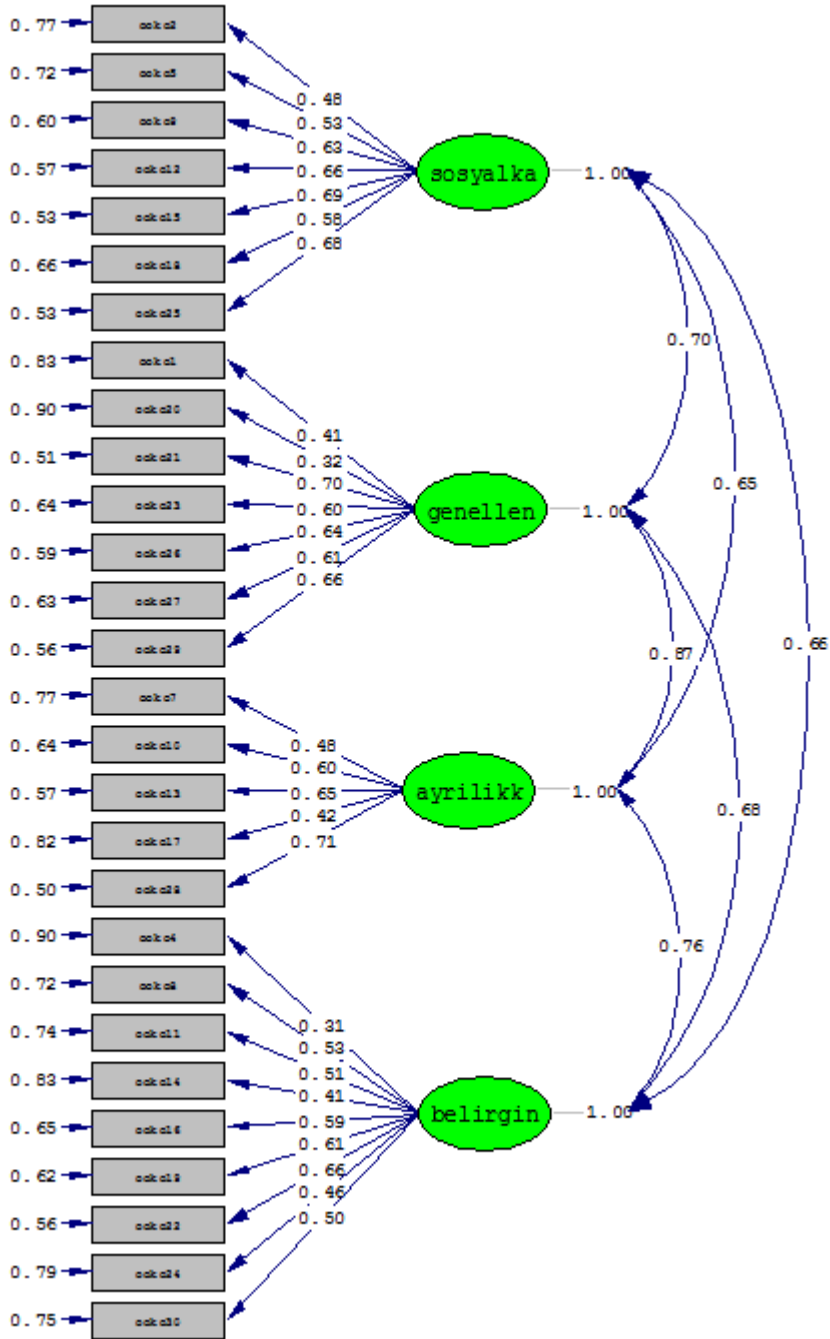
3.1. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği' nin Yapı Geçerliğine Ait Bulgular

Araştırmanın ilk problemi “Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği' nin Türkçe formu özgün yapısını korumaktadır mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu alt problemi incelemek üzere Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmıştır. Bu amaçla, özgün formda belirlenen dört faktörlü ikinci düzey modelin, Türkçe formunda da korunup korunmadığını incelemek amacıyla “en çok” olabilirlik kestirimi kullanılarak alternatif modellerde doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Alternatif modeller olarak ikinci düzey, birinci düzey ilişkili, birinci düzey ilişkisiz ve tek faktör modelleri incelenmiştir. Analiz sonucunda elde edilen model ve veri arasındaki uyuma ait çıktıları gösteren şema şekil 1’de aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3.1. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği' nin yapı geçerliğine ait DFA modellerine ait uyum iyiliği indeksleri

DFA model	χ^2	sd	χ^2/sd	$\Delta\chi^2$	Δsd	RMSEA	RMSEA %90 G.A.	SRMR	CFI	AIC	
İkinci düzey DFA	747.77	346	2.16	-	-	0.062	0.055 0.068	-	0.061	0.95	867.77
Birinci düzey ilişkili DFA	740.76	344	2.15	7,01	2	0.061	0.055 0.067	-	0.060	0.95	864.76
Birinci düzey ilişkisiz DFA	1274.98	350	3.64	527,21	4	0.093	0.087 0.098	-	0.21	0.89	1386.98
Tek faktör DFA	1097.51	350	3.14	349,74	4	0.083	0.078 0.089	-	0.069	0.92	1209.51

Analizler sonucunda ikinci düzey DFA ($\chi^2= 747.77$, $sd= 346$, $RMSEA= 0.062$, $SRMR= 0.061$, $CFI= 0.95$, $AIC= 867.77$) ve birinci düzey ilişkili modele ($\chi^2= 740.76$, $sd= 344$, $RMSEA= 0.061$, $SRMR= 0.060$, $CFI= 0.89$, $AIC= 864.76$) ait uyum iyiliği indekslerinin yeterli gösterdiği bununla birlikte birinci düzey ilişkisiz ($\chi^2= 1274.98$, $sd= 350$, $RMSEA= 0.093$, $SRMR= 0.21$, $CFI= 0.89$, $AIC= 1386.98$) ve tek faktör modelin ($\chi^2= 1097.51$, $sd= 350$, $RMSEA= 0.083$, $SRMR= 0.69$, $CFI= 0.92$, $AIC= 1209.51$) yeterli düzeyde uyuma sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İkinci düzey ve birinci düzey ilişki modeller karşılaştırıldığında ki-kare fark istatistiğine göre iki model arasında önemli bir fark olduğu belirlenmiştir ($\Delta\chi^2= 7,01$, $p< .05$). Bu sonuca göre özgün model olan ikinci düzeye göre birinci düzey ilişkili model daha iyi model ve veri uyumuna sahiptir. Diğer bir karşılaştırma ise Akaike Bilgi Ölçütüyle (AIC) yapılmıştır. AIC sonuçları da birinci düzey ilişkili modelin (864,76) ikinci düzey modele göre (867,77) daha iyi olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlara göre birinci düzey ilişkili modeli kullanmanın daha geçerli olacağı belirlenmiştir. Bu sebeple de aşağıdaki şekilde birinci düzey ilişkili modele ait model yol çıktıları sunulmuştur.

Chi-Square=740.76, df=344, P-value=0.00000, RMSEA=0.061

Şekil 3.1. Birinci düzey ilişki modele ait model yol çıktısı

Birinci düzey ilişkili modele ait standartlaştırılmış yol katsayıları faktörlere göre incelendiğinde sosyal kaygı boyutundaki yüklerin 0.48 – 0.69, genellenmiş kaygı boyutunda 0.32 – 0.70, ayrılık kaygısı boyutunda 0.42 – 0.71, belirgin korkular boyutunda ise 0.31 – 0.66 aralığında olduklarına ulaşılmıştır. Bu yüklerle ait tüm yolların istatistiksel olarak önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0.05$). Boyutlar arasındaki ilişkili yollar incelendiğinde sosyal kaygının genellenmiş kaygıyla 0.70, ayrılık kaygısıyla 0.65, belirgin korkularla 0.66 düzeyinde, genellenmiş kaygının ayrılık kaygısıyla 0.87, belirgin korkularla 0.68 düzeyinde son olarak da ayrılık kaygısının belirgin korkularla 0.76 düzeyinde ilişkili yol yüklerine sahip oldukları bulunmuştur. Yine bu yollara ait tüm t -test bulguları da yolların önemli olduğunu göstermiştir ($p < 0.05$). Bu sonuçlar ölçeğin yapı geçerliği sonuçlarının yeterli olduğu gösterdiği için bir sonraki alt problemde madde analizlerine yönelik bulgular incelenmiştir.

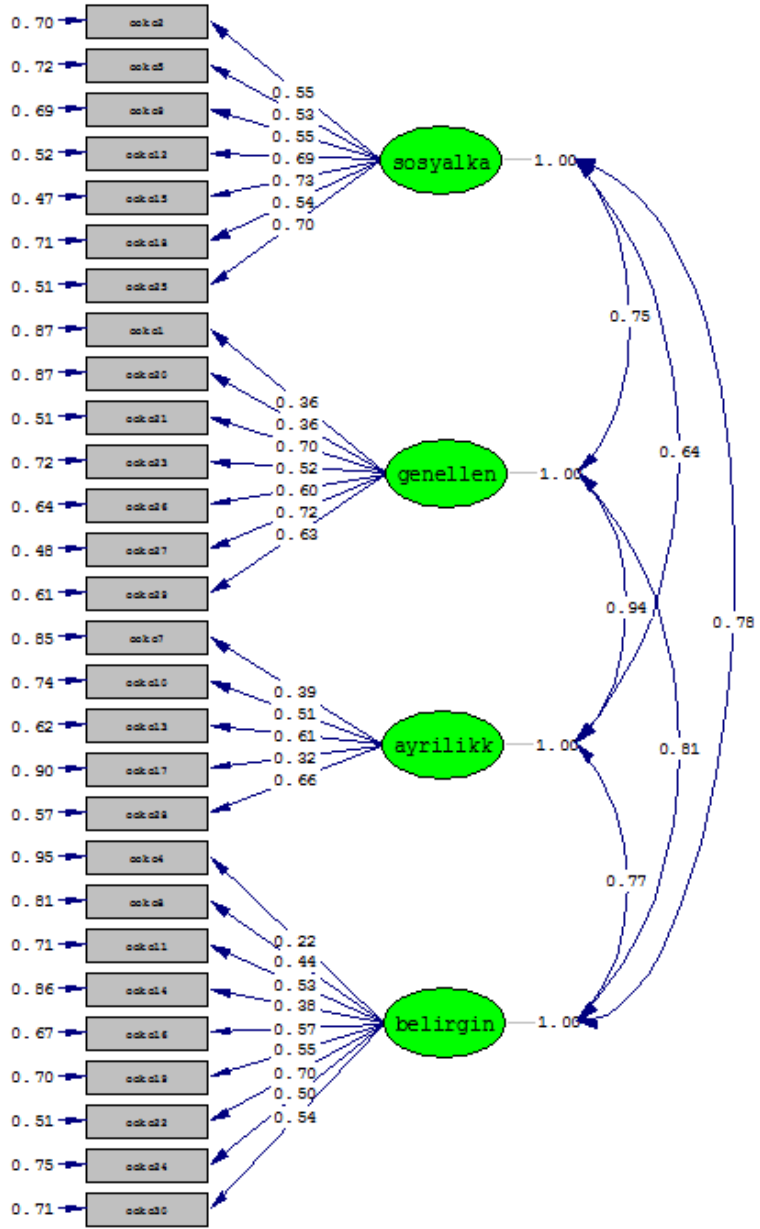
3.2. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Çapraz Geçerliğine Ait Bulgular

Araştırmanın ikinci problemi “Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Türkçe formunun özgün yapısı kız ve erkek çocuklarda çapraz geçerleme yeterliğine sahip midir?” şeklindedir. Bu alt problemi incelemek üzere birinci alt problemde en iyi model olduğu belirlenen birinci düzey ilişkili model kız ve erkek çocuklarda analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen model ve veri arasındaki uyuma ait çıktıları gösteren uyum iyiliği indeksleri değerlerine Tablo 3.2. de yer verilmiştir.

Tablo 3.2 Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin çapraz geçerliğine ait DFA modellerine ait uyum iyiliği indeksleri

DFA model	χ^2	Sd	χ^2/sd	RMSEA	RMSEA %90 G.A.	SRMR	CFI	AIC
Kız	561.68	344	1.63	0.070	0.059 – 0.080	0.078	0.93	685.68
Erkek	604.76	344	1.76	0.066	0.057 – 0.074	0.075	0.94	728.89

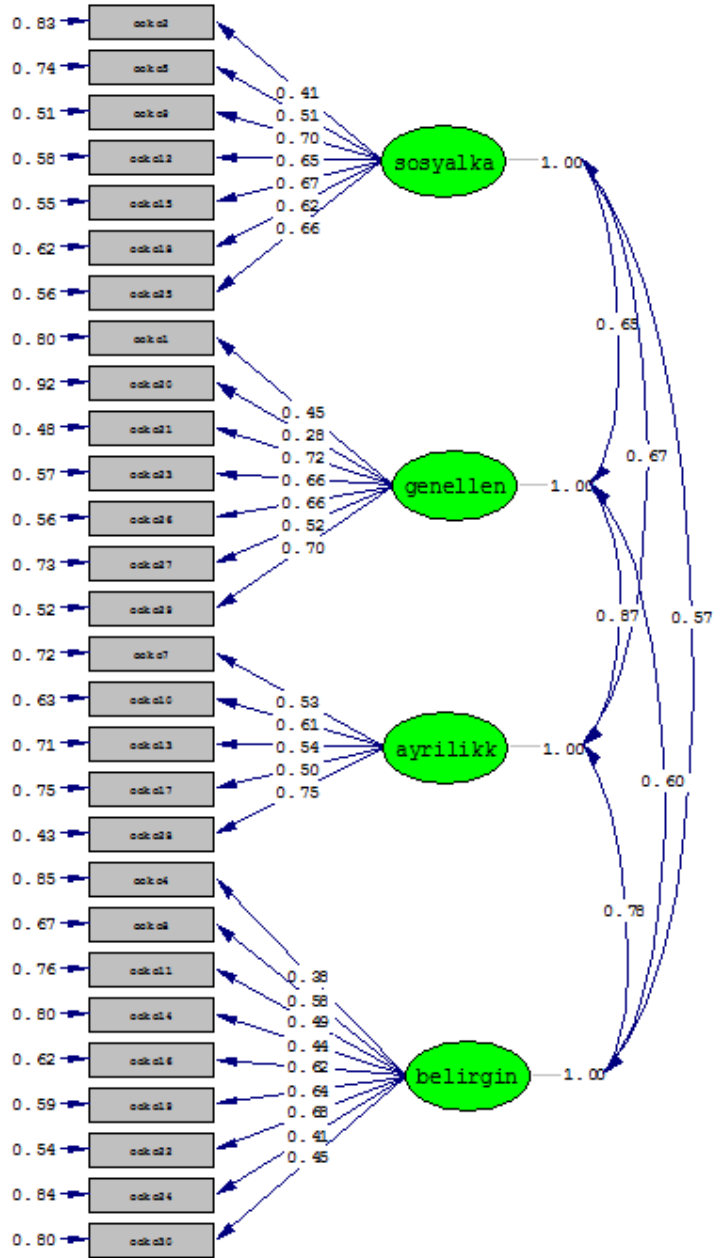
Cinsiyete dayalı çapraz geçerleme işlemi için yapılan analizler sonucunda kız ($\chi^2= 561.68$, sd= 344, RMSEA= 0.070, SRMR= 0.078, CFI= 0.93, AIC= 685.68) ve erkek ($\chi^2= 604.76$, sd= 344, RMSEA= 0.066, SRMR= 0.075, CFI= 0.94, AIC= 728.89) çocuklarda modelin doğrulandığına ulaşılmıştır. Bu sonuç cinsiyete dayalı çapraz geçerlemede yeterli sonuçlara ulaşıldığını göstermekle birlikte kız çocuklarda modele ait ki-kare değerinin ve AIC değerinin daha düşük olması ilişkili faktör modelinin kızlarda erkeklere göre daha iyi uyum gösterdiğine işaret etmiştir. Kız ve erkek çocuklar için model yol analizine ait şemalara aşağıda yer verilmiştir.

Chi-Square=561.68, df=344, P-value=0.00000, RMSEA=0.070

Şekil 3.2. Kız öğrenciler için birinci düzey ilişki modele ait model yol çıktısı

Kız çocukları için yapılan birinci düzey ilişkili modele ait standartlaştırılmış yol katsayıları ölçeğin alt faktörlerine göre incelendiğinde sosyal kaygı boyutundaki yüklerin 0.53 – 0.73, genellenmiş kaygı boyutunda 0.36 – 0.72, ayrılık kaygısı boyutunda 0.32 – 0.66, belirgin korkular boyutunda ise 0.22 – 0.70 aralığında oldukları belirlenmiştir. Tüm yolların istatistiksel olarak önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0.05$). Ölçeğin boyutları arasındaki ilişkili yollar incelendiğinde, sosyal kaygının genellenmiş kaygıyla 0.75, ayrılık kaygısıyla 0.64, belirgin korkularla 0.78 düzeyinde, genellenmiş kaygının ayrılık kaygısıyla 0.94, belirgin korkularla 0.81 düzeyinde son olarak da ayrılık kaygısının belirgin korkularla 0.77 düzeyinde istatistiksel olarak önemli düzeyde ilişkili oldukları belirlenmiştir ($p < 0.05$). Erkek çocuklara ait model şeması aşağıda yer almaktadır.

Chi-Square=604.76, df=344, P-value=0.00000, RMSEA=0.066

Şekil 3.3. Erkek çocuklar için birinci düzey ilişki modele ait model yol çıktısı

Şekil 3.3.'de yer alan erkek çocukların birinci düzey ilişkili modeline ait standartlaştırılmış yol katsayıları faktörlere göre bakıldığında; sosyal kaygı boyutundaki yüklerin 0.41 – 0.70, genellenmiş kaygı boyutunda 0.28 – 0.66, ayrılık kaygısı boyutunda 0.50 – 0.75, belirgin korkular boyutunda ise 0.38 – 0.68 aralığındadır. Bununla birlikte yolların istatistiksel olarak önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0.05$). Ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkilenen yollara ait sonuçlar ise sosyal kaygının genellenmiş kaygıyla 0.65, ayrılık kaygısıyla 0.67, belirgin korkularla 0.57 düzeyinde, genellenmiş kaygının ayrılık kaygısıyla 0.87, belirgin korkularla 0.60 düzeyinde son olarak da ayrılık kaygısının belirgin korkularla 0.78 düzeyinde ilişkili istatistiksel olarak önemli ($p < 0.05$) olduğunu göstermiştir.

3.3. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Madde Toplam Korelasyonu Bulguları

Araştırmanın alt problemi “Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin madde toplam korelasyonları yeterli katsayılara sahip midir?” şeklinde hazırlanmıştır. Bu alt problemi incelemek üzere madde toplam korelasyonları ve her hangi bir madde silindiğinde toplam da ulaşılan iç tutarlılıkla madde ortalamasına ve standart sapmasına ne düzeyde yansıdığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 3.3.'de sunulmuştur.

Tablo 3.3. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Madde Analizleri

Madde	Madde toplam korelasyonu	Madde silindiğinde ölçek ortalaması	Madde silindiğinde ölçek varyansı	Madde silindiğinde Cronbach alfa
Madde 1	,42	62,98	324,12	,90
Madde 2	,49	62,64	317,65	,90
Madde 3	,42	63,06	319,95	,90
Madde 4	,39	62,96	325,78	,90
Madde 5	,39	63,32	325,04	,90
Madde 6	,41	63,39	326,38	,90
Madde 7	,42	63,01	319,47	,90
Madde 8	,42	62,85	320,90	,90
Madde 9	,48	62,88	318,88	,90
Madde 10	,49	62,41	315,33	,90
Madde 11	,40	62,97	323,33	,90
Madde 12	,47	63,30	322,21	,90
Madde 13	,53	62,69	310,42	,90
Madde 14	,37	63,00	322,03	,90
Madde 15	,60	62,96	314,11	,89
Madde 16	,48	62,56	314,83	,90
Madde 17	,40	63,57	325,86	,90
Madde 18	,45	63,42	324,35	,90
Madde 19	,53	62,70	312,92	,90
Madde 20	,30	63,13	328,94	,90
Madde 21	,60	63,08	317,12	,90
Madde 22	,55	62,27	312,10	,90
Madde 23	,49	62,54	315,63	,90
Madde 24	,35	63,39	327,03	,90
Madde 25	,55	62,52	312,72	,90
Madde 26	,56	62,33	314,50	,90
Madde 27	,51	62,34	315,10	,90
Madde 28	,61	62,71	311,32	,89
Madde 29	,57	62,70	315,21	,90
Madde 30	,45	62,78	318,49	,90

Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin madde analizlerine ait bulgularına göre, madde toplam korelasyonlarının tümü 30'dan daha büyüktür. Sonuçlara göre en düşük madde toplam korelasyonu madde 20'dedir ve bu değer 30'dur. En yüksek madde toplam korelasyonu ise madde 28'de belirlemiştir ve bu değer 61'dir. Herhangi bir maddenin, silinmesinin madde ölçek varyansında büyük oranda değişikliğe yol açmamaktadır. Yine herhangi bir madde silinmesinin iç tutarlılıktaki değişime olan etkisinin incelendiğinde Cronbach alfa değerinde en fazla 1 puanlık bir azalmaya neden olacağı bulunmuştur.

3.4. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Madde Ayırt Ediciliği Bulguları

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği’ne ait her bir madde ölçtükleri özelliklerinin önemli birer ayırt edicisi midir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problem her bir maddede üst düzeyde kaygı yaşayan çocuklarla alt düzeyde kaygı yaşayan çocukları ayırt etmede ne düzeyde yeterli olduğunu anlamak amacıyla kurgulanmıştır. Bu amaçla toplam puan üzerinden çocuklar arasında ortalama puanına göre %27’inci sıra kestirim noktası olarak belirlenmiştir. Bu dilimin yer alan çocukların altında ve üstünde kalanlar üzerinden karşılaştırma yapılmıştır. Bu alt problemi incelemek amacıyla bağımsız örneklem için t-testi kullanılmıştır. Sonuçlar tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 3.4. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Alt Ve Üst %27’lik Gruplara Göre Madde Ayırt Ediciliği

Madde	Grup	Ort.	ss.	t	Madde	Ort.	ss.	t
Madde 1	Alt % 27	1,47	,72	8,59*	Madde 16	1,58	,79	11,02*
	Üst %27	2,66	1,03			3,48	1,35	
Madde 2	Alt %27	1,83	1,09	8,71*	Madde 17	1,06	,28	6,90*
	Üst %27	3,33	1,11			2,07	1,30	
Madde 3	Alt %27	1,20	,63	8,88*	Madde 18	1,19	,50	7,80*
	Üst %27	2,59	1,26			2,28	1,16	
Madde 4	Alt %27	1,58	,96	5,63*	Madde 19	1,39	,64	12,52*
	Üst %27	2,64	1,41			3,42	1,33	
Madde 5	Alt %27	1,18	,38	8,20*	Madde 20	1,54	,78	5,40*
	Üst %27	2,33	1,21			2,32	1,06	
Madde 6	Alt % 27	1,19	,42	7,72*	Madde 21	1,27	,49	12,00*
	Üst %27	2,17	1,06			2,83	1,08	
Madde 7	Alt %27	1,35	,80	8,19*	Madde 22	1,84	,98	11,18*
	Üst %27	2,82	1,42			3,81	1,26	
Madde 8	Alt %27	1,48	,80	8,02*	Madde 23	1,71	,94	10,00*
	Üst %27	2,83	1,30			3,39	1,19	
Madde 9	Alt %27	1,52	,65	9,04*	Madde 24	1,20	,40	6,52*
	Üst %27	2,99	1,33			2,22	1,35	
Madde 19	Alt %27	1,65	,86	10,36*	Madde 25	1,65	,77	12,54*
	Üst %27	3,39	1,25			3,67	1,25	
Madde 11	Alt %27	1,51	,61	8,14*	Madde 26	1,84	,94	12,06*
	Üst %27	2,73	1,23			3,69	1,02	
Madde 12	Alt %27	1,24	,50	8,14*	Madde 27	1,84	,96	10,29*
	Üst %27	2,48	1,29			3,58	1,19	
Madde 13	Alt %27	1,40	,66	10,37*	Madde 28	1,33	,52	14,90*
	Üst %27	3,55	1,77			3,47	1,20	
Madde 14	Alt %27	1,43	,81	7,56*	Madde 29	1,48	,61	12,15*
	Üst %27	2,78	1,40			3,25	1,17	
Madde 15	Alt %27	1,37	,69	11,70*	Madde 30	1,48	,73	8,91*
	Üst %27	3,11	1,15			3,06	1,43	

* $p < 0.001$, $n_1-n_2= 83$, $sd=164$

Tablo 3.4.'deki Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin alt ve üst %27'lik gruplara göre madde ayırt ediciliği sonuçlarına göre maddelere ait bağımsız örneklem için *t*-testi sonuçlarında ulaşılan *t* değerlerinin 5.40 ile 14.90 arasında olduğu ve istatistiksel olarak tüm maddelerin önemli olduğuna ulaşılmıştır ($p < 0.001$).

3.5. Yeniden Düzenlenen Okulöncesi Kaygı Ölçeği'nin Güvenirlik Bulguları

Araştırmanın beşinci alt problemi Türkçeye uyarlanan ölçme aracının güvenilirliğini incelenmek üzere “Yeniden Düzenlenen Okulöncesi Kaygı Ölçeği güvenilir bir ölçme aracı mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problemi incelemek amacıyla Cronbach alfa ve McDonald omega katsayıları hesaplanmıştır. İç tutarlılık hesaplamalarına ait ulaşılan bulgular tablo 3.5.'de sunulmuştur.

Tablo 3.5. Yeniden Düzenlenen Okulöncesi Kaygı Ölçeği'nin Cronbach Alfa Ve McDonald Omega İç Tutarlılık Değerleri

Boyutlar	Cronbach alfa	McDonald omega
Sosyal kaygı	.80	.85
Genellenmiş kaygı	.77	.84
Ayrılık kaygısı	.69	.76
Belirgin korkular	.76	.83
Toplam	.90	.92

Yeniden Düzenlenen Okulöncesi Kaygı Ölçeği güvenilirlik sonuçlarına göre Cronbach alfa değerlerinin .69 ile .80 arasında olduğuna ulaşılırken McDonald omega değerlerinin ise .76 ile .85 arasında olduğuna ulaşılmıştır. Ölçeğin toplamı için ise Cronbach alfa değeri .90 düzeyinde iken McDonald omega değeri ise .92 düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

3.6. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Test Tekrar Test Güvenilirliği Bulguları

Araştırmanın altıncı alt problemi “Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği test tekrar test güvenilirliğine sahip midir?” şeklinde kurgulanmıştır. Bu alt problemi incelemek amacıyla iki hafta arayla uygulanan test tekrarı ve ilk

uygulama arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı kullanılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar tablo3.6.' da sunulmuştur.

Tablo 3.6. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Test Tekrar Test Tablosu

Boyutlar	Tekrar				Toplam
	Sosyal kaygı	Genellenmiş kaygı	Ayrılık kaygısı	Belirgin korkular	
Sosyal kaygı	.53*	.34*	.35*	.30*	.46*
Genellenmiş kaygı	.40*	.35*	.42*	.33*	.51*
Ayrılık kaygısı	.32*	.35*	.55*	.38*	.48*
Belirgin korkular	.30*	.29*	.40*	.59*	.49*
Toplam	.42*	.40*	.46*	.45*	.53*

* $p < 0.001$

Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği test tekrar test güvenilirliğine yönelik yapılan analizler sosyal kaygı boyutunda. 53 ($r^2 = .28$), genellenmiş kaygı boyutunda. 35 ($r^2 = .12$), ayrılık kaygısı boyutunda .55 ($r^2 = .30$), belirgin korkular boyutunda .59 ($r^2 = .35$) ve toplamda ise .53 ($r^2 = .28$) düzeyinde önemli ilişkilerin var olduğuna ulaşılmıştır.

3.7. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin Benzer Ölçek Geçerliği

Araştırmanın son alt problemi “Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30, Sosyal Uyum ve Beceri Problem Davranış ölçekleriyle olumlu yönde anlamlı ilişkilere sahip midir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu alt problemi incelemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı kullanılarak elde edilen sonuçlar tablo 3.7.' de sunulmuştur.

Tablo 3.7. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği Benzer Ölçek Geçerliği

Benzer ölçekler		Sosyal kaygı	Genellenmiş kaygı	Ayrılık kaygısı	Belirgin korkular	Toplam
Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme -30	Sosyal yetkinlik	-.13*	-.04	-.01	-.06	-.08
	Kızgınlık-Saldırganlık	.27**	.42**	.33**	.26**	.39**
	Anksiyete-İçe dönüklük	.58**	.46**	.42**	.39**	.56**
Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği (SUBÖ)	Sosyal Uyum	.32**	.21**	.17**	.23**	.29**
	Sosyal Uyumsuzluk	.06	-.24**	-.15*	-.12*	-.17**
Problem Davranış Ölçeği	Dışa yönelim	.13*	.27**	.18**	.11*	.21**
	İçe yönelim	.58**	.44**	.41**	.43**	.57**
	Antisosyal	.14*	.20**	.20**	.13*	.20**
	Benmerkezci	.29**	.46**	.34**	.31**	.42**

* $p < .05$, ** $p < .001$

Ölçeğin benzer ölçek geçerliğini belirlemek için La Freniere ve Dumas (1996) tarafından geliştirilmiş; Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın ve Yağmurlu (2010) tarafından Türkçeye uyarlama, geçerlik güvenilirlik çalışmaları yapılan Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30, Esra Ömeroğlu ve Adalet Kandır (2005) tarafından 7-11 yaş arası ilköğretim öğrencileri için oluşturulan daha sonra Işık (2007) tarafından beş-altı yaş çocukları için geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği, 1995 yılında Kenneth W.Merrel tarafından geliştirilen Türk çocukları için geçerlik ve güvenilirlik çalışması Alisinanoğlu ve Özbey (2009) tarafından yapılan Problem Davranış Ölçeği ölçüt alınmıştır.

Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme 30 alt boyutlarından Sosyal Yetkinlik ile -.08, Kızgınlık Saldırganlıkla .39 , Anksiyete ve içe dönüklük .56 düzeyinde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Okul Öncesi Kaygı ölçeğinin Sosyal Uyum ve Beceri ölçeğinin alt boyutlarından Sosyal uyumla .29, Sosyal uyumsuzluk alt boyutuyla -.17 düzeyinde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Problem Davranış ölçeğinin alt boyutlarından dışa yönelimle .21, içe yönelimle .57, antisosyallikle .20 ,benmerkezcilikle .42 düzeyinde anlamlı ilişkisi olduğu bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Edward, Rapee, Kennedy ve Spence (2010) tarafından geliştirilen Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formunun 4-6 yaş arasındaki çocuklarda geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla ölçeğin yazarlarından izin alınmıştır. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yürütülmesi okul öncesi eğitimde kaygının değerlendirilmesinden dolayı önemlidir.

Bilindiği üzere insan hayatında ilk altı yıl kritik bir öneme sahiptir. Okul öncesi döneme denk gelen bu yıllar çocukların gelişim alanları açısından ne kadar önemli olduğu görülmüştür. Bu gelişim alanlarını kötü etkileyebilecek unsurlar insanın hayatı boyunca etkilemektedir. Bu noktada günümüzün en yaygın yaşanan duygularından olan kaygının düzeyi fazla olunca çocukları fiziksel, duygusal, sosyal olarak etkileyip hayatına normal olarak devam etmesini engellediği görülmüştür. Çocuğun ayrılık kaygısı yaşadığında ev dışına çıkmak istememesi, annesinin yanından ayrılmaması, sosyal kaygı yaşadığında kalabalık ortamlardan kaçınması, okula gitmek istememesi, panik atak yaşadığında fiziksel olarak vücudunun ritminin tamamen değişmesi gibi çocuğun hayatını normal seyrinde devam etmemesine neden olan kaygının oluşturduğu buna benzer sonuçlar vardır. Aynı zamanda çocuğun sosyal ve duygusal yaşamını etkileyen sonuçların yanı sıra kaygı çocuğun akedemik başarısını da etkiler.

Kaygı tarihi çok öncelere dayanmaktadır. Ama günümüzde kaygıyı meydana çıkaran nedenler artmıştır. Annenin çalışmaya hayatındaki yeri, ekonomik sıkıntılar, sanayileşmenin artarak çocukların stres atacakları alanların azalması, karşılaştırmanın artması, suç oranının artması gibi birçok unsur kaygının günümüzde daha çok yaşanmasına neden olmaktadır.

Literatüre bakıldığında çocuklarda kaygı konusunda araştırmalar sınırlıdır. Bu araştırmalarda daha çok orta çocukluk ve ergenlikte kaygıyı araştırmaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarında kaygıyı araştıran araştırmalar çok azdır. Genel olarak bu araştırmalar kaygıyı etkileyen değişkenler üzerinedir. Bu araştırmalarda cinsiyet, yaş, sosyo-kültürel özellikler, kardeşe sahiplik, anne babanın birlikteliği, anne babanın eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, anne baba tutumları gibi değişkenlerin kaygıyı etkileyip etkilemediği ölçmüşlerdir. Ama buna rağmen okul

öncesinde okul öncesi eğitimde kaygının değerlendirilmesiyle ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan araştırmamız çok önemlidir.

Çalışma kapsamında, tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 308 okul öncesi dönem 3-6 yaş grubu çocukların annelerine birinci uygulamada Yeniden Düzenlenen Okulöncesi Kaygı Ölçeği, sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30, Sosyal uyum ve beceri ölçeği, Problem davranış ölçeği uygulanmıştır. Yapılan birinci uygulamadan 2 hafta sonra yeniden düzenlenen okul öncesi kaygı ölçeği aynı örneklem grubundaki annelerin bir kısmına tekrar uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20 ve LISREL 8. 80 kullanılarak analiz edilmiştir

Araştırma sonucunda Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği Türkçe Formu Yapı Geçerliliği sonuçlarının yeterli düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca ölçeğin özgün yapısı cinsiyete dayalı çapraz geçerlemede yeterliliğine sahip olduğu sonucuna varılmıştır. İlişkili faktör modelinin Kızlarda erkeklere göre daha iyi uyum gösterdiği anlaşılmıştır. Madde analizlerindeki madde toplam kolerasyonlarının tümü .30 dan daha büyük olduğu bulunmuştur ve .30 dan daha büyük olan değerlerde maddelerin ölçülmek istenen durumu iyi ayırt ettiği ölçütünden yararlanarak madde toplam korelasyonun yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin alt ve üst gruplara göre madde ayırt ediciliği analiz sonuçlarına göre 5.40 ile 14.90 arasında olduğu bulunmuştur ve bu sonuçlara göre ölçeğin ayırt edicilik seviyesinin yüksek olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach alfa değeri ve McDonald omega değerine bakılmıştır. Cronbach alfa .90 düzeyinde McDonald omega değeri ise .92 düzeyinde olduğu bulunmuştur. Ölçme araçları için güvenilirlik düzeyinin .70 ve üzerinde olması gerektiği düşünüldüğünde Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin yüksek güvenilirliğe sahip olduğu söylenilebilir. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği için yapılan analizlere bakıldığında ise sosyal kaygı boyutunda .53 , genellenmiş kaygı boyutunda .35 , ayrılık kaygısı boyutunda .55, belirgin korkular boyutunda .59 ilişkiye ve toplamda ise .53 düzeyinde önemli ilişkilerin var olduğu görülmüştür. Bu da gösteriyor ki ölçeğin test tekrar test güvenilirliği de yeterince yüksektir.

Ölçeğin benzer ölçek geçerliliği için sosyal uyum ve beceri ölçeğiyle, problem davranış ölçeğiyle ve sosyal yetkinlik ve değerlendirme 30 ölçeğiyle ilişkilerine bakılmıştır. Yeniden düzenlenen kaygı ölçeği bu ölçeklerle anlamlı ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Yani ölçek ölçek benzer ölçek geçerliliğine

sahiptir. Genel olarak tüm sonuçlar değerlendirildiğinde Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmektedir.

Kaygı günümüzün en önemli konularından olmasına rağmen ülkemizde kaygı konusunda sınırlı araştırma yapılmıştır. Her önemli insani konulardaki gibi kaygı unsurunda da çocukluk dönemi çok önemlidir. Buna rağmen çocukların kaygısını araştırmak için sınırlı sayıda ölçek ülkemizde kullanılmıştır. Bu ölçeklerden Orbay ve Ayvaşık (2006) araştırma Spence Çocuklar için kaygı ölçeğinin Türkçeye uyarlamasını ve geçerlik güvenirliğini araştırmışlardır fakat bu araştırma okul öncesi dönem çocukları için değil daha büyük yaş grubundaki çocukları için kullanılmıştır. Bunun yanı sıra okul öncesi dönem çocuklarındaki kaygıyı araştırmak adına tamamen kaygıyı geniş bir biçimde araştıran bir ölçeğe rastlanamamış ancak alt boyutlarında kaygı yer veren ölçeklerin araştırmaları vardır. Bunlar Özbey ve Alisinanoğlu (2009) çocukların anaokulu ve anasınıfı davranış ölçeğinin problem davranış ölçeğinin alt boyutunda Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın ve Yağmurlu (2010) . Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 ölçeğinin alt boyutunda kaygıya yer vermişlerdir. Şehirli(2007) uyarlama çalışmalarının aksine Çocuk davranış değerlendirme ölçeğini geliştirmiş ve bu ölçeğin alt boyutlarında kaygıya yer vermiştir. Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği Türkçe Formunun geçerli ve güvenilir bir ölçek olmasıyla okul öncesi dönem çocuklarındaki kaygıyı araştırmak adına büyük bir boşluk için katkı sağlayacaktır.

Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Öğretmenler eğitim ortamlarını çocuklarda kaygı oluşturmayacak şekilde düzenleyebilirler ve kaygıyı önleyici çalışmalar yapabilirler.

Öğretmenler kendi tutumlarını çocuklarda kaygı oluşturmayacak şekilde şekillendirmelidir.

Öğretmenler aileleri toplantılarda, aile eğitim seminerlerinde, veli ziyaretlerinde, birebir görüşmelerde kaygının önemi konusunda bilinçlendirilmelidir.

Araştırmacılara ve Sonraki Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırma İzmir ilinin Kiraz, Beydağ, Tire ilçelerindeki okul öncesi dönem çocuklarının annelerinden toplanan veriler ile yürütülmüştür. Farklı illerde Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı ölçeği kullanılarak sonuçlar arasındaki benzerlik- farklılıkları karşılaştırılabilir.

Araştırmacılar okul öncesi dönem çocuklarındaki kaygıyı ölçmek ve önlemek için başka ölçekleri geçerlik güvenirlik ve uyarlama çalışmalarıyla alanyazımıza kazandırabilirler.

Anne depresyonuyla çocuk kaygısı birliktelik gösterebilir. Bu arasındaki ilişkilere bakılabilir. Yeniden Düzenlenen Kaygı Ölçeği kullanılarak annenin kaygısının ve depresyon durumunun çocuğun kaygısına etkisini incelemek amaçlı çalışmalar yapılabilir.

Ölçme aracı kaygıyı azaltmada uygulanacak deneysel çalışmaların etkililiğini ölçmede kullanılabilir.

Ülke çapında geniş taramalarda kaygının okul öncesi dönemdeki yaygınlığını incelemeye ölçme aracı uygulanabilir.

Aynı çalışma farklı sosyo kültürel özelliğe sahip çocuklara uygulanabilir.

KAYNAKLAR

- Akgün, A. Gönen, S. ve Aydın, M. (2007). İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (20); 283-299.
- Akman, Y. (1987). *Anaokulu Çocuklarında Görülen Ayrılık Kaygısının Giderilmesine Farklı Oyun Tekniklerinin Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı.
- Alisinanoğlu, F. ve Özbey, S. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 493-517.
- Alisinanoğlu, F. ve Özbey, S. (2011). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri ve Problem Davranış Eğitimi Program Örnekleri*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş, İ. (2000). Çocuklarda Kaygı ve Bunu Etkileyen Faktörler. *Milli Eğitim Dergisi*, 145: 15-19.
- Aral, N. ve Başar, F. (1998). Çocukların Kaygı Düzeylerinin Yaş, Cinsiyet, Sosyo Ekonomik Düzey ve Ailenin Parçalanma Durumuna Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 22(110).
- Artan, İ. ve Bayhan, P. (2007). *Çocuk Gelişimi ve Eğitim*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Aslan, H. ve Alparslan, Z. (1999). Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği'nin Bir Üniversite Öğrencisi Örneğinde Geçerlik, Güvenirlilik ve Faktör Yapısı. *Psikiyatri Dergisi*; 10(4):275-285
- Aydoğmuş, K. (1999). *Çocuklarda Uyum ve Davranış Bozuklukları, Ana Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Balkaya, İ. ve Tuğrul, B. (1998). Anaokuluna Yeni Başlayan Çocukların Okula Uyum Süreçlerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, Ankara: *Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulları Yayınları*, 2, 145.

- Başarır, D. (1990). *Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinde Sınav Kaygısı, Durumluk Kaygı, Akademik Başarı ve Sınav Başarısı Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beck, A. & Emery, G. (2011). *Anksiyete Bozuklukları ve Fobiler* (Çev. V. Öztürk). İstanbul: Litera Yayıncılık.(Eserin orijinal hali 2005 te yayımlandı.)
- Bellibaş, E., Büküşoğlu, N., ve Erermiş, S. (2005). Ayrılma Anksiyetesi Bozukluğu Tanılı Bir Grup Çocukta Mizaç Özellikleri. *Ege Tıp Dergisi*, 44(1).
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29(133).
- Budak, S. (2000). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bulut, S. (2001). *Okula Başlama Uyum ve Ayrılık Kaygısı*. Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmen El Kitabı. İstanbul: Ya-Pa.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E, Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canbaz, S. (2001). *Samsun Çıracılık Eğitim Merkezi'ne Devam Eden Çıracıların Sosyodemografik, Çalışma Yaşamı Özelliklerinin ve Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Chansky, T.(2009). *Çocuklarda Endişe* (Çev. E. Kandemir). İstanbul: Kural Dışı Yayınları .(Eserin orijinali 2004' de yayımlandı).
- Cüceloğlu, D.(1998). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çifter, İ. (1985). *Psikiyatri I*. Ankara: Gata Eğitim Yayınları.
- Çimen, S. (2000). *Ankara'da Üniversite Anaokullarına Devam Eden Bes-Altı Yas Çocuklarının Psiko-Sosyal Gelişimlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan-Yalçın, D. ve Yağmurlu, B. (2010). Okul Öncesi Dönemde Duygusal, Davranışsal ve Sosyal Uyum Taraması: Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme- 30 ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17 (2), 63-74.

- Dağ, İ. (1999). Psikolojinin Işığında Kaygı. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, (6). 181-189.
- Demirel, Ö. (2001). *Eğitim Sözlüğü*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demiriz, S ve Ulutaş, İ. (2003). 9-12 yaş çocuklarının kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Ege Eğitim Dergisi*. 1(3) ,1-9.
- Deniz, E. M., Yorgancı Z., Özyeşil. Z., (2009). Öğrenme Güçlüğü Görülen Çocukların Sürekli Kaygı ve Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *İlköğretim Online*, 8(3), 694-708.
- Deren, S. (1999). Angst ve Ölümlülük. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*. (6). 111-126.
- Durmuşoğlu, N. ve Arslan, E. (2012). Ebeveyn Tutumlarının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Sosyal yetkinlik ve İç Dönüklük Davranışını Yordaması. *İlköğretim Online*, 11(3).
- Ebert, M. ve Loosen, P. (2013). *Current Psikiyatri Tanı ve Tedavi*(Çev. Birsöz ,S. ve Karaman, T., Ankara: Güneş Kitabevi (Eserin orijinali 2003'te yayımlandı).
- Edalman, R. (2009). *Yüz Kızarmasının Önüne Geçin*. (Çev. B. Karapıçak). Ankara: HYB Yayıncılık (Eserin orijinal hali 2004'te yayımlandı).
- Edwards, S. L., Rapee, R. M., Kennedy, S. J., & Spence, S. H. (2010). The Assessment Of Anxiety Symptoms In Preschool-Aged Children. *The Revised Preschool Anxiety Scale. Journal Of Clinical Child ve Adolescent Psychology*, 39(3), 400-409.
- Engür, Mustafa (2002). *Elit Sporcularda Başarı Motivasyonun, Durumluk Kaygı Düzeyleri Üzerine Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Eren Gümüş, Aynur (2006), *Sosyal Kaygı İle Başa Çıkma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erkan, Zülâl (2002), *Sosyal Kaygı Düzeyi Yüksek ve Düşük Ergenlerin Ana Baba Tutumlarına İlişkin Nitel Çalışma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Eroğlu, F.(2000). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Beta Yayınları.

- Essakow, G., Ungerer ve J., Rapee R.(2005) Attachment, Behavioral Inhibition, and Anxiety in Preschool Children. *Journal of Abnormal Child Psychology* April 2005, 33(2), 131-143.
- Geçtan, E. (1995). Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Geçtan, E. (1998). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Geçtan, E. (2008). *İnsan Olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gülay, H. (2008). *5-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Akran İlişkileri Ölçeklerinin Geçerlik Güvenirlik Çalışmaları ve Akran İlişkilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gülay, H. (2009). *5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Konumlarını Etkileyen Çeşitli Değişkenler*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 5(1), 104-121.
- Gülay, H. (2011). 5-6 yaş grubu çocuklarda okula uyum ve akran ilişkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(36).
- Gülay, H. ve Akman, B. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güngör, H. ve Buluş, M. (2010). *5-6 Yaş Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Algılanan Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi*. Sempozyum,19. Eğitim Bilimleri Kurultayı. Uluslar Arası Kıbrıs Üniversitesi, Kıbrıs.
- Güngör. H. (2009). *Ebeveyn ve Öğretmen Mükemmeliyetçiliğinin 5-6 Yaş Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Algılanan Kaygı Düzeyini Öngörmedeki Rolü* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hirshfeld, B., Dina, R., Biederman, M.; Henin, A.; Faraone, S., Davis, S., Harrington, K. ve Rosenbaum, J. (2007). Behavioral Inhibition in Preschool Children At Risk Is a Specific Predictor of Middle Childhood Social Anxiety: A Five-Year Follow-up. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, June 2007 - Volume 28 - Issue 3 - pp 225-233
- Hudson, J., Dodd, H. ve Bovopoulos, N.(2011). Temperament, Family Environment and Anxiety in Preschool Children. *Journal of Abnormal Child Psychology* October 2011, 39:939

- Işık, Erdal (1996), *Anksiyete Bozuklukları, Somatomorf Bozukluklar, Dissosiyatif Bozukluklar, Yapay Bozukluklar*. Ankara: Kent Matbaası.
- Işık, M. (2007). *Anasınınına Devam Eden Beş-Altı Yaş Çocuklarına Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğinin Uyarlanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaceylan Çakmakçı, F. (2005). Çocuklarda anksiyete bozukluklarını tarama ölçeği (ÇATÖ). Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi. Karlıdağ, R., Ünal, S., Avcı, A., ve Sipahi, B. (2002). Bir olgu sunumu: ailesel özellik gösteren ayrılma anksiyetesi bozukluğu. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 9(1), 41-46.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kargı, E., Erkan, S. (2004). Okul Öncesi Dönem Çocukların Davranış Sorunlarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27, 135-144.
- Kocabaşoğlu, N. (2008). Anksiyete bozukluklarına genel bir bakış. *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri*, 62, 175-184.
- Koç, İ.(2014). *KPSS'ye Hazırlanan Öğretmen Adaylarının Öğrenme Stilleri İle Sınav Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koçyiğit Özlü, A. (2015). *Çocukların Hastaneye Yatmaya Bağlı Gelişen Kaygı Düzeyinin Resim Çizme Yöntemiyle İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Koyuncu, A. (2012). *Sosyal Fobi*. İstanbul: Liman Yayınları.
- Kozacıoğlu, G. ve Ekberzade, H. (1995). *Bireyden Topluma Ruh Sağlığı*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Köknel, Ö. (1995). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*.(13.Basım). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köknel, Ö. (1998). *Korkular Takıntılar Saplantılar*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

- Küçüköyük, C. (2015). *3 - 5 yaş arasında ve anaokuluna giden çocuk annelerinin ayrılma kaygısı ve bağlanma biçimleri ile çocuğun davranışları ve ayrılma kaygısı arasındaki ilişki: Bilişsel esnekliğin aracı rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kültür E, Tiryaki A, Ünal F (2003). Ayrılık kaygısı bozukluğu olan çocuklarda sosyodemografik ve klinik özellikler. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 10:3-8.
- Le Gall, A. (2012). *Anksiyete ve Kaygı* (Çev. İ. Yerguz). Dost Kitabevi Yayınları. (Eserin orijinali 1976 'de yayımlandı).
- Manav, F. (2011). Kaygı kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 5(9), 201-211.
- Manav, F. (2010). *Soren Kierkegaard'da Kaygı Kavramı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Mckenzie, K. (2006). *Anksiyete ve Panik Atak*. (Çev. Ü. ŞENSOY). Morpa Kültür Yayınları.(Eserin orijinali 2006'da yayımlandı.)
- Miral, S., & Baykara, A. (1998). Ayrılma anksiyetesi bozukluğu. *Psikiyatri Temel Kitabı Cilt 2*. 1165-69. Ankara: Hekimler Yayın Birliği
- Miral, S., Özcan, Ö., Baykara, A., Yemez, B. ve Tayyar, C. (1998). Dinar Depremi Sonrası Çocuklarda Kaygı ve Depresyon. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 5 (1), 16-22.
- Onay, A. (1997). Dini Yönelim Düzeyi İle Sınav Kaygısı İlişkisi ve Sınav Kaygısında Hipnoterapi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Orbay, Ö. ve Ayvaşık, B.(2006). Spence Çocuklar için Kaygı Ölçeği-Ebeveyn Formu: Ön Çalışma. *Türk Psikoloji Yazıları*, 9 (18), 33-48
- Öner, N. ve Le Compte, A.(1998). *Süresiz Durumluk Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Öz, S. (2012). *Ergenlerin Cinsiyet, Sosyo-Ekonomik ve Öğrenim Kademesi Düzeylerine Göre Bilişsel Esneklik, Uyum ve Kaygı Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özbey, S., ve Alisinanoğlu, F. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60–72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Journal of International Social Research*, 1(6).
- Özdal, F., ve Aral, N. (2005). Baba Yoksunu Olan ve Anne-Babası ile Yaşayan Çocukların Kaygı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2).
- Özer, K. (2008). *Kaygı: Sinanma Duygusuyla Baş Edebilme. (Dördüncü basım)*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Öztürk, M., Sayar, K., Uğurad, I. ve Tüzün, Ü. (2005). Sosyal Fobisi Olan Çocukların Annelerinde Sosyal Fobi Yaygınlığı. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 15 (2), 60-64.
- Öztürk, O. (2008). *Ruh Sağlığı Bozuklukları*. Ankara: I. Nobel Tıp Kitapevleri.
- Özusta, Ş. (1993). *Çocuklar İçin Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterinin Uyarılma, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2006). *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*, İstanbul: Alfa Yayıncılık
- Rapee, R., Edwards, S., Spence, S. ve S. Kennedy (2010). The Assessment of Anxiety Symptoms in Preschool-Aged Children: The Revised Preschool Anxiety Scale. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 39(3), 400-409.
- Rapee, R., Wignall, A., Copham, W. and Spence, S.,(2014). *Kaygılı Çocuğa Yardım (Çev. Rasim Baykaldı)*. İstanbul: Arkadaş Yayıncılık. (Eserin orijinali 2000’de yayımlandı).
- Rapee, R.; Kennedy, S.; Ingram, M.; Edwards, S. ve Sweeney, L. (2005). Prevention and Early Intervention of Anxiety Disorders in Inhibited Preschool Children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, Vol 73(3), Jun 2005, 488-497.
- Riskind, J. H. (2007). *Bilişsel Terapi ve Uygulamaları. (Çev. T. Özakkaş) Genelleşmiş Anksiyete Bozukluğu*. İstanbul: Litera Yayıncılık. (Eserin orijinali 2001de yayımlandı)

- Saban, N.(2010). *Zihinsel Engelli Kardeşe Sahip Olan ve Olmayan Çocukların Benlik Saygısı ve Kaygı Durumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Salecl, R. (2014). *Kaygı Üzerine* (Çev. B. E. Aksoy). Metis Yayıncılık. (Eserin orijinali 2004 de yayınlandı).
- Sezer, Ö. (2004). Okul Öncesi Dönemde Bulunan Çocuklarda Sık Rastlanan
- Spence, S.H., Rapee, R., Mcdonald, C., Ingram, M. (2001). “*The Structure Of Anxiety Symptoms Among Preschoolers*”, Behaviour Research And Therapy, 39, S. 1293– 1316.
- Sümer, N ve Şendağ, M. (2009). Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24 (63), 86-101
- Şehirli, N.(2007).*Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı
- Şenkal, İ.(2013)*Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve bağlanma biçiminin depresyon ve kaygı belirtileri ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolünün incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenol, S. (2006). *Korkular Gelişimsel Anlamı ve Tedavisi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Temizel, S. (2014). *Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygıyı Yordayan Ailesel ve Bilişsel Faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Terzi, E. (2009). *Anasınıfına Devam Eden Çocuklarda Görülen Davranış Sorunlarının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tezcan, G. (2015). *Çocukluk Döneminde Sosyal Kaygının Gelişiminde Ebeveyn Kabul-Red Algısı: Otomatik Düşüncelerin Aracı Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Topaloğlu, Z. (2013). *4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Yetkinlik, Saldırganlık, Kaygı Düzeyleri İle Anne- Babalarının Ebeveyn Öz yeterliği Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuğ, S. (2011). *Özel öğrenme bozukluğu, özel öğrenme bozukluğu dikkat eksikliği hiperaktivite tanısı almış çocuklarda depresyon ve kaygı düzeylerinin nörogelişimsel, eğitsel, kültürel ve sosyal özelliklere temelinde araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Uyum ve Davranış Bozuklukları ve Bu Bozukluklara İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitimi Fakültesi I. Uluslar Arası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. Kongre Kitabı*. (2006) Cilt:3. 280-293. S
- Yanbastı, G. (1996). *Kişilik Kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Yavuzer, H. (1994). *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, N. (2011). *Çatışma yaşayan ve boşanmış ailelerin ilköğretim çağındaki 7-12 yaş çocuklarının benlik algıları ve kaygı düzeylerini açısından çatışma yaşamayan ailelerin çocukları ile karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yorgancı, Z. (2006). *Öğrenme güçlüğü görülen çocukların anksiyete ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

Ek 1: Araştırma İzin Belgesi

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.4879744
Konu: **Merve GÜLER**
Araştırma İzni

11.05.2015

.....İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
İZMİR

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğü'nün 27/04/2015 tarihli ve 3052 sayılı yazısı.
c) 08/05/2015 tarih ve 12018877/604.01.02/4826427 sayılı Valilik Onayı.

Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek lisans Programı öğrencisi Merve GÜLER'in "Okul Öncesi Dönem Çocukları için Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüz Tire, Kiraz, Beydağ ilçelerinde bulunan Tire Anaokulu, Kiraz Anaokulu, Beydağ Anaokulu, Tire Rasih Kirazoğlu Anaokulu, Tire Özel Bilgi Anaokulu'nda öğrenim gören 4-5 ve 6 yaş öğrencilerinin ebeveyllerine uygulamak istediği ilgi (c) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür. Söz konusu araştırma uygulamasının, yukarıda adı geçen ilçelerin okullarında 2014-2015 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak, eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması ve araştırma yapılmadan önce araştırmanın yapılacağı okullar tarafından "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Her Tür Okul ve Kurumlarda Yapılmasına İzin Verilen Araştırma Uygulamasında, Olabilecek Zararları Karşılıma Taahhüdü" adlı ekin araştırmacı tarafından doldurulması gerekmektedir.

Bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

Metin Ender KARABULUT
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:

- 1- Valilik Onayı (1 sayfa)
- 2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)
- 3- Taahhüt Formu (1 sayfa)

DAĞITIM:

-Tire, Kiraz, Beydağ İlçe MEM

Hükümet Konakı C Blok Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Bölümü Konak/İZMİR
Elektronik Ağ: izmir.meb.gov.tr
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Tel: (0 232) 477 21 37
Faks: (0 312) 477 21 54

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0c69-63ee-38e4-91ab-d00f kodu ile teyit edilebilir.

Ek-2 Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği Madde Örnekleri

Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği		Hiç Doğru Değil	Nadiren Doğru	Bazen Doğru	Oldukça Doğru	Çok Zaman Doğru
2	Çocuğum başka insanlara rezil olacağı bir şeyi yapmaktan korkuyor.					
5	Çocuğum bir yetişkinden yardım istemekten korkuyor (örneğin bir öğretmen veya bir grup yöneticisi)					
7	Çocuğum gece kendi evinden başka bir yerde uyuması gerektiğinde rahatsız olabilir (sinirleniyor)					
9	Çocuğum tanımadığı insanlarla tanışmak veya konuşmaktan korkuyor					
11	Çocuğum gök gürültüsünden korkuyor					
13	Çocuğum kendisinin başına kötü bir şey geleceğinden (örneğin kaybolma veya kaçırılma) ve bu nedenle artık anne ve babasının yanında olamayacağından korkuyor					
17	Çocuğum, onu bir yerde bıraktığımda (örneğin yuva/ okul veya bakıcı) sinirleniyor					
21	Çocuğum yaptığı şeyi iyi yapıp yapmadığı hakkında endişeli oluyor					
25	Çocuğum yeni insanların yanında utangaç ve sessiz oluyor					
29	Çocuğum beklenilmeyen bir şey olduğunda rahatsız oluyor (sinirleniyor)					

Ek-3 Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği Madde Örnekleri

Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği		Hiçbir zaman	Bazen	Sık Sık	Her zaman
3	Kolaylıkla hayal kırıklığına uğrayıp sinirlenir.				
7	Çekingen, ürkektir; yeni ortamlardan ve durumlardan kaçınır.				
11	Grup içinde kolaylıkla çalışır.				
19	Yorgundur.				
30	Kendi başarılarından memnuniyet duyar.				

Ek-4. Problem Davranış Ölçeği Madde Örnekleri

Problem Davranış Ölçeği		Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla
5	Kızgın olduğunda bağırır ya da çığlık atar				
8	Her zaman kendi bildiğini yapar				
13	Beklenmedik davranışlar sergiler				
19	Korkak ya da ürkektir				
27	Gereksiz yere sızlanır ya da sürekli şikayet eder				

Ek-5. Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği Madde Örnekleri

Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği		Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
4	Karşısdakinin mutlu veya üzüntülü olduğunu anlama			
8	Çevresi ile barışık bir çocuk olma			
16	Kurallara uymaya özen gösterme			
20	Çevresindeki eşyalara bilerek zarar verme			
24	Başaramadığını düşünerek başladığı bir işi yarım bırakma			

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Merve GÜLER

Doğum Yeri ve Tarihi : Afyonkarahisar / 28.02.1990

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Pamukkale Üniversitesi/Okul Öncesi Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi/İlköğretim Bölümü/Okul Öncesi Eğitimi

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Makaleler

Bildiriler

-Uluslararası:

-Ulusal:

Katıldığı Projeler:

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: Kiraz Anaokulu (2012- devam ediyor)

İLETİŞİM

E-posta Adresi: gulermerve321@hotmail.com

Telefon: 05065405308

Tarih: